

NOVI ODMEV

GLASILO
KULTURNO
PROSVETNEGA
DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
MAREC 2009
ŠTEVILKA 37
ISSN 1331 - 548x

Zagreb in Slovenci

Zagreb i Slovenci

Slovenski dom, naš drugi dom

IŠČEMO IN NAJDEMO
DOBRE STVARI

Za nami so temačni meseci. Polni nerazumljivih dejanj in grobih besed, ki so nemalokrat prerasle v čisto sovražnost. Jasno, govorimo o hrvaško-slovenskih sporih. Ste opazili, kako so se skozi leta spreminjale besede za opis dvostranskih odnosov med Hrvaško in Slovenijo?

Najprej smo govorili, da imata državi odprta vprašanja, ki jih pač morata rešiti, kakor zakonca v ločitveni razpravi, ko gresta vsak svojo pot. Sčasoma so odprta vprašanja postala problem, ki obremenjuje dobrososedske odnose in otežujejo življenje ljudem ob meji.

Zdaj pa je očitno že beseda problem postala preblaga, saj se največkrat govori kar o sporih. Če ostrejših izrazov, kot so blokada in izsiljevanje, niti ne omenjamo. Kaj naj si o vsem skupaj mislimo mi, ki smo na sredi med dvema ognjema, ki skušamo razumeti tako argumente predstavnikov naše države Hrvaške kot argumente predstavnikov naše matične domovine Slovenije? Resnici na ljubo nas nihče niti nič ne vpraša. Pri celi kolobociji nimamo nobene besede, le iz dneva v dan občutimo večjo stisko. In čakamo, da mine. Neizpodbitno je, da bomo Slovenci in Hrvati vse večne čase sosedji. In neizpodbitno je tudi, da bosta slovenska in hrvaška država prej ko slej članici istih povezav – tako Nata kot Evropske unije.

Hvala bogu, da se iz zapleta, za katerega nismo prav nič krivi, znamo tudi pošaliti, kakor denimo na pustovanju, ko je vse, kar si mislimo o referendumih, odlično ilustrirala coprnica za dobrososedske odnose...

Kaj nam še preostane? Še naprej bomo počeli to, kar je naše poslanstvo. Ohranjali bomo našo kulturo in izročilo, ljubezen do svojih korenin prenašali na nove rodove, gojili najtesnejše stike z večinskimi narodom in z rojaki, dokazovali, da so zgodovinske vezi močnejše od kratkovidnih političnih interesov, opozarjali bomo na vzorne primere prijateljstva in sodelovanja ter se trudili, da bi pozabi ukradli čim več drobcev iz bližnje in daljne preteklosti, ki dokazujejo, kako zelo blizu smo si in kako nas prepletanje kultur plemeniti.

Storili pa bomo tudi vse, kar je v naši omejeni moči, da bi zdajšnja nesoglasja čim prej postala epizoda iz preteklosti. In seveda – držali bomo pesti, da bomo letos jeseni, ko bo minevalo 80. let od ustanovitve zagrebškega Slovenskega doma, obletnico praznovali sproščeno in v prijateljskem vzdušju. In da nam nikoli več ne bo treba pisati in brati zaskrbljenih uvodnikov Novega odmeva!

LETO 2008 ZA SLOVENSKI
DOM ZELO USPEŠNO

11. marca je potekal redni občni zbor Slovenskega doma. Člani so potrdili poročila za minulo leto in načrt dela za letošnje leto. Leto 2008 je bilo uspešno predvsem po zaslugi marljivih in prizadevnih članov.

Po ugotovljenem kvorumu so bila izvoljena delovna telesa občnega zbora. V delovno predsedstvo so bili izvoljeni Darko Šonc, Polona Jurinić in Silvester Kmetič, zapisnikarica je bila Mira-Maria Bahun. Sklenjeno je bilo, da bo razprava opravljena po poročilih o delu v minulem letu, ki jih bo v imenu delovnih skupin podal predsednik Darko Šonc. Sledilo je poročilo o materialnem in finančnem poslovanju z zaključnim računom. V nadaljevanju smo prisluhnili poročilu nadzornega odbora in inventurne komisije. Slovenski dom je tudi v letu 2008 posloval v skladu s hrvaškimi predpisi in v duhu dobrega gospodarja. Denar je bil porabljen namensko za uresničevanje načrtovane programske dejavnosti. Vsa podana poročila je občni zbor Slovenskega doma sprejel soglasno.

Bogato lansko leto, veliko načrtov za letos

Prijetno preseneča poročilo o bogati in raznovrstni dejavnosti v letu 2008, ki nam vrača spomin na številne prireditve v minulem letu. Že tradicionalno je bilo veliko umetniških razstav, predavanj, koncertov in predstav iz Slovenije in Hrvaške, proslav državnih praznikov, predavanj tujih veleposlanikov, akreditiranih v Republiki Hrvaški in najrazličnejših družabnih srečanj. Lani so nas med drugimi obiskali hrvaški predsednik Stipe Mesića, slovenski predsednik Danilo Türk, slovenski zunanji minister Samuel Žbogar in škof novomeške škofije Andrej Glavan. Med sekcijami Slovenskega doma so tudi lani uspešno delovali mešani pevski zbor, duhovna sekcija, uredništvo Novega odmeva, kreativna delavnica Šopek, klub mladih in krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije. Tudi za letos Slovenski dom načrtuje bogat program, v ospredju bo praznovanje 80-letnice delovanja našega društva.

Predsednik Darko Šonc se je zahvalil članom Slovenskega doma, še posebej marljivim sodelavcem, ki so zaslužni, da je Slovenski dom postal naš drugi dom, da se v njem počutimo prijetno in sproščeno. Za trud, prizadevanje in uspešno vodenje društva so navzoči Darka Šonca nagradili s ploskanjem. Občnemu zboru je sledilo prijetno druženje.

Franc Strašek

TURISTIČNI VODIČ ZAGREB IN SLOVENC

»Najlepši je Zagreb grad,«
poje pesem, ki je že zdavnaj postala evergreen in bi lahko bila tudi zagrebška himna. Malo je mest, ki se lahko pohvalijo s tolikšnim številom pesmi in not, napisanih njemu in o njem. In težko boste našli Zagrebčana, ki ni ponosen na svoje mesto, mesto lepote, ki so ga ustvarjali številni veliki ljudje, med njimi tudi Slovenci.

Zagreb je mesto, v katerem preteklost sobiva s sedanjostjo in v katerem poleg večinskega hrvaškega prebivalstva živijo tudi pripadniki 17 manjšin. Po popisu iz leta 2001 je Zagreb dom tudi 3.225 Slovencev. Žal se ta številka s časom zmanjšuje. Pred desetletji jih je bilo nekajkrat več. Slovenci so v Zagrebu navzoči že skozi stoletja in v tem mestu so zapustili neizbrisane pečate.

Prav zato je pod okriljem Sveta slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb nastal turistični vodič Zagreb in Slovenci. Da bi vsaj spomnili na nekatere rojake, ki so s svojim umetniškim, kulturnim ali znanstvenim delovanjem prispevali k podobi našega mesta.

Turistični vodič smo predstavili v Slovenskem domu 2. februarja. Dogodka sta se poleg številnih članov in prijateljev udeležila tudi veleposlanik dr. Milan Adamič Orožen in namestnik župana Zagreba Ivo Jelušić. Z besedo in fotografijami smo se »sprehodili« po mestu in okolici, si ogledali nekatera dela slovenskih avtorjev in objekte, povezane s slovenskimi ustvarjalci.

Sprehod se začne v Samoborju...

Vodič je sestavljen tako, da obiskovalca vodi od ene točke do druge, vsaka točka pa predstavlja določeno temo, ljudi ali znamenitosti, povezane z njo. Od Samoborja do Sljemena je mogoče podoživeti preteklost in sedanjost.

V baročni cerkvi Vznesenja blažene device Marije v Samoborju si lahko ogledate oltarne slike Valentina Metzingerja in prekrasno iluzionistično fresko Franca Jelovška iz 18. stoletja. V središču Samoborja, na dvorišču cerkve sv. Anastazije je grob Julijane Cantily, na katerem so vklesani verzi Stanka Vraza, Slovenca – Hrvata, kakor se je sam imenoval, namenjeni njej, Vrazovi neuslišani ljubezni in pesniški muzi.

... nadaljuje
v Zagrebu...

Mnog a zagrebška arhitektonska dela so oblikovali arhitekti slovenskega rodu. Vodič omenja samo nekatera, kot sta hotel Panorama ali poslovna stavba Zagrebčanka arhitekta Slavka Jelineka, pa Eda Šmidhena, ki je sodeloval pri nastanku Novega Zagreba, Cirila Jegliča, krajinskega arhitekta, ki je zasnoval Krešimirjev park – leta 2000 razglašen za spomenik parkovne arhitekture – in Jožeta Plečnika, ki je sledi svoje izjemne ustvarjalnosti pustil v kriпти cerkve sv. Marije Lurdske.

In ko se sprehajate po Zrinjčevu ter skušate ob pogledu na meteorološko postajo ugotoviti, kakšno bo vreme, gledate v postajo, ki jo je dal davnega leta 1884 tam postaviti profesor, znanstvenik in izumitelj Ivan Stožir iz Celja.

Zagrebški muzeji in galerije hranijo številna dela slovenskih umetnikov, na

Slovenski dom, naš drugi dom

gledaliških in opernih odrih pa so nastopali mnogi slovenski igralci, baletniki, pevci, režiserji. Omenimo samo Jožeta Gostiča, ljubljenca zagrebškega opernega občinstva, Pijo in Pina Mlakarja in njun nepozabni ples v Hudiču na vasi ter Hinka Nučiča, Viko Podgorsko in Ignacija Borštnika z ogromnim igralskim repertoarjem. Med sakralnimi objekti je treba omeniti baročno lepoto, cerkev sv. Katarine na Gornjem gradu, v kateri so freske in bogata notranja oprema delo naših rojakov. Omenimo veliko iluzionistično fresko za glavnim oltarjem, delo Andrije Jelovška, oltar sv. Ignacija Loyolskega, delo Francesca Robbe, ki je bilo na splavu po Savi pripeljano iz Ljubljane.

... in konča
na Sljemeni

Velja se potruditi in oditi na Sljeme do kapelice, ki je delo Radoja Hudoklina, akademskega kiparja in slikarskega mojstra. Posebne pozornosti je vreden strop kapelice, narejen iz orehovega lesa in razdeljen na 49 polj, med katerimi jih 39 prikazuje grbe hrvaških mest in pokrajin. Dve veliki, nedavno restavrirani freski pa je naredil Gabrijel Stupica v sodelovanju s Hudoklinom.

To je samo nekaj podrobnosti iz vodiča, v katerem boste našli mnoge zanimive in širši javnosti morda tudi povsem neznane podatke o delovanju Slovencev v našem mestu. Zato velja vzeti vodič v roke in se odpraviti po poteh zagrebških Slovencev, da bi odkrili kaj novega ali izvedeli kakšno podrobnost, ki je morda še ne poznate, hkrati pa se boste lahko prepričali, da je knjižica, kot je ob predstavitvi dejal slovenski veleposlanik Orožen Adamič, »dokument, ki priča o pozitivni povezanosti med narodoma«.

Izid knjižice je naletel na zelo ugoden sprejem, udeleženci predstavitve so bili nad njo navdušeni, pritegnila pa je tudi pozornost tako slovenskih kot hrvaških medijev, ki so o njenem izidu obširno poročali, hrvaška nacionalna televizija pa o tem pripravlja tudi daljšo reportažo.

Elizabeta Lebar Balazič

SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA

Upravni odbor Slovenskega doma je na februarski seji sklenil, da bo redni občni zbor društva 11. marca. Dogovorjen je bil dnevni red in razdeljene naloge za pripravo dokumentov. Predsednik Darko Šonc bo pripravil poročilo o delu Slovenskega doma v letu 2008 in finančno poročilo. Poročili morata pripraviti tudi nadzorni odbor in inventurna komisija. Upravni odbor je potrdil zaključni račun za leto 2008. Glede članarine je bil sprejet sklep, da v letu 2009 ostane enaka, kot je bila v letu 2008. Dogovorjeno je bilo, da bo o članarini za leto 2010 upravni odbor odločal letos jeseni.

(fs)

Slovenski dom, naš drugi dom

POVEZUJE NAS TUDI FRANCESCO ROBBIA

V okviru cikla Ljudje, ki nas povezujejo in ob slovenskem kulturnem prazniku smo 9. februarja v Slovenskem domu pripravili razstavo o Francescu Robbi.

Z razstavo smo želeli predstaviti življenje in najpomembnejša dela kiparskega umetnika, ki je v 18. stoletju deloval na območjih današnje Italije, Slovenije,

Avstrije in Hrvaške. Otvoritve razstave se je udeležilo več deset članov Slovenskega doma, pa tudi mnogi naši prijatelji, ljubitelji umetnosti, predstavniki mesta

Zagreb in slovenski veleposlanik Orožen Adamič. Slovesno otvoritev je s petjem obogatila Biljana Ivančič, študentka Glasbene akademije v Zagrebu. **(ELB)**

OBISKAL NAS JE ŠKOF ANDREJ GLAVAN

Duhovna sekcija Anton Martin Slomšek je bila tudi v minulem obdobju dejavna, redno so potekale maše in vaje duhovnega pevskega zbora. Osrednji dogodek pa je bil decembrski obisk novomeškega škofa Andreja Glavana.

Takoj ko smo zvedeli za škofovo namero, da nas obišče v Zagrebu, smo začeli priprave za obisk, saj smo si želeli, da bi ta pomemben dogodek vsem ostal v lepem spominu. Škof Glavan se je odločil, da med nas pride 14. decembra, na tretjo adventno nedeljo.

Škofova maša in obisk Slovenskega doma

Slovesna maša je bila tako kot vedno v kapelici Ranjenega Jezusa v Ilici 1. Zbrali smo se v velikem številu. Sveto mašo sta s škofom vodila leskovški dekan Anton Trpin in zagrebški generalni vikar Zvonimir Sekelj, sicer župnik v cerkvi sv. Blaža, pomagal pa je škofov tajnik Primož Bertalanič. Duhovni mešani pevski zbor A.M. Slomšek je pod vodstvom prof. Vinka Glasnoviča pel njegovo mašo Kyrie. V pridigi sta se škof in generalni vikar zahvalila za vabilo, pozdravila vse navzoče in se spomnila krščanskih srečanj na hrvaških in slovenskih romanjih. Po maši smo se zbrali v Slovenskem domu, kjer nas je pozdravil podpredsednik društva Franc Strašek in se prisrčno zahvalil za pomemben obisk. Škofa je seznanil z dejavnostjo Slovenskega doma, z delovanjem duhovne sekcije in položajem slovenske manjšine na Hrvaškem. Škof Glavan se je lepo zahvalil za vabilo na obisk Slovencev v Zagrebu. Zvedeli smo, da se škof in vikar poznata še iz mladih leta, saj je bil

Glavan pri vojakih v hrvaški Podravini, kjer je obiskoval družino Sekelj. Prigrizka, klepeta in petja ni manjkalo. Ob tretji adventni nedelji smo gostom podarili okraske, ki so jih izdelale članice kreativne delavnice Sopek. Poslovili smo se z besedami: »Na svidenje na romanju kristjanov iz Hrvaške in Slovenije v Stični 22. avgusta leta 2009!«.

Zelo dejavna sekcija

Odkar smo o delovanju duhovne sekcije zadnjič poročali v Novem odmevu, smo imeli več rednih maš, in sicer 12. in 26. oktobra (maševal je dekan Anton Trpin iz Šentjerneja), 9. novembra (maševal je Matej Dečman iz Dobove), 30. novembra (maševal je župnik iz Artič Janez Turinek) in 26. decembra (tudi mašo na Štefanovo nam je podaril dekan Trpin).

Na povabilo kulturnega društva Zvezda iz Dobove smo se 16. novembra udeležili 23. tradicionalne revije cerkvenih odraslih pevskih zborov »Naj pesem slavi Kristusa kralja« v brežiški cerkvi Sv. Lovrenca. Pod vodstvom zborovodje prof. Vinka Glasnoviča smo zapeli naslednje pesmi: Slava za Mašo Marije pomočnice (V. Glasnovič), Svet in blagoslovljen (V. Pirih) in Ave Marija (Franc Engelhort). Ob koncu še statistika za leto 2008. Imeli smo 16 maš v Zagrebu in 5 v Sloveniji ter 43 vaj in 3 nastope pevskega zbora. Nastopali smo v cerkvi sv. Andrea v Štandrežu, na podelitvi Gallusovih priznanj v Slovenskem domu ter v cerkvi sv. Lovrenca v Brežicah. Peli smo tudi na pogrebu Vere Novak Šonc. Dekan Trpin je v Zagrebu maševal šestkrat, J. Turinek štirikrat, S. Molan dvakrat, po enkrat pa J. Jeromen in M. Dečman.

Zahvaljujem se prof. Vinku Glasnoviču za vodenje zbora in vsem pevcem za udeležbo na vajah in pri mašah. Za vso pomoč se zahvaljujem tudi Marijanu Petku, Velimirju Hrzanu in Velimirju Grgecu.

Prizadevajmo si ohraniti slovensko duhovno tradicijo v naši drugi domovini!

Olga Tkalčec

PEVSKI ZBOR VADI Z DVOJNO MOČJO

Z mešanim pevskim zborom Slovenskega doma je vse v redu. Pevci so pridni, redno prihajajo na vaje, vadijo, pojejo in tudi nastopajo.

Vaj pevskega zbora je več kot lani, ko je imel naš dirigent Franc Kene težave z zdravjem in ga mesec dni ni bilo. Zdaj vadimo z dvojno močjo, da bi nadoknadili zamujeno. To pomeni, da se po pevskih vajah nadaljuje druga vrsta vaje, in sicer ob kozarčku vina in po možnosti kakšnem prigrizku. Tega res ne manjka v Slovenskem domu.

Do počitnic še veliko načrtov

Ko to pišem (sredi marca) se pripravljamo na nastop na skupščini izgnancev KO DIS Zagreb. Že dan po tem nastopu bo na vrsti pot v Vrtovin, na pevsko revijo Primorska poje. Ne vem, kako bodo naši pevci to vzdržali, ampak bodo, to vemo. V začetku aprila Primorska poje pride še v Zagreb. To pomeni, da bo gostovalo nekaj zborov, ki se udeležujejo primorske pevske prireditve. V koncertni dvorani Vatroslav Lisinski bo skupaj z njimi nastopil tudi naš zbor.

Sredi maja pričakujemo goste iz Sevnice. Mešani pevski zbor Lisca je že pel pri nas in tudi mi smo že bili njihovi gosti. To bo skupen koncert, na katerem se bosta pomerila oba zbora, pa bomo videli, kateri je boljši. Seveda bo to le prijateljska tekma, saj bosta oba zbora, o tem sem prepričana, enako dobra, torej - najboljša. Nato nam ostaja še Stična, kot vsako leto. Po Stični si mora zbor odpočiti, počitnice bodo trajale najmanj dva mesca, potem pa spet vaje, nastopi, gosti. Tako gre to. Po vajah pa seveda vedno slavimo, bodisi rojstne dneve bodisi navadne dneve. Včasih pa smo tudi žalostni. Žalostna novica je, da nas je zapustil Ivan Planinšek, ki je v zboru pel tenor. Odšel je in človek se vpraša, kdaj bo na vrsti on...

Miroslava-Maria Bahun

KREATIVNA DELAVNICA ŠOPEK JE SPET POKAZALA SVOJE STVARITVE

Decembra so članice kreativne delavnice Šopek, ki delujejo v Slovenskem domu pod vodstvom Jakova Šimunovića, pokazale, kaj so ustvarile v letu 2008.

Razstavo veselih božičnih in novoletnih okraskov, šopkov, adventnih venčkov in aranžmajev, ki jo je Šopek pripravil v dvorani Slovenskega doma, si je ogledalo veliko obiskovalcev in to ne le članov Slovenskega doma. Številni so si tudi kaj izbrali za svoj dom, saj je bilo vse razstavljeno naprodaj po simbolični ceni.

Likovno raziskovanje

Na razstavi ni bil predstavljen samo standarden Šopkov repertoar. Umet-

nice amaterke so namreč osvojile tudi veččino slikanja v akvarelni tehniki. Čeprav je na novih stvaritvah opaziti še nekaj bojazljivosti pri nanašanju barv in nekoliko nevešče ravnanje s čopičem v tej težki tehniki, so bili obiskovalci zelo zadovoljni s tistim, kar so videli. Lepo uokvirjene vijolice, vrtnice, maki in poljsko cvetje živih barv so okrasili stene naše dvorane.

Vzdušje je bilo zares prijetno in razigrano, obiskovalci in razstavljavci so imeli lep večer. Obiskovalci so lahko spet videli bogat izbor ročnih in likovnih del marljivih in navdahnjenih ustvarjalk Šopka, ki so bile zelo zadovoljne z odzivom obiskovalcev.

Stanka Novković

Slovenski dom, naš drugi dom

ADIJO, LETO 2008 IN DOBRODOŠLO LETO 2009

Tudi leto 2009 smo pričakali v veselem razpoloženju v svojem drugem domu – Slovenskem domu v Masarykovi v Zagrebu.

Zbralo se nas je kar precej, pa saj je tako tudi treba, da z združenimi močmi zapodimo staro leto v kot in zaželimo toplo dobrodošlico novemu

letu z vsemi njegovimi dobrimi in ne tako dobrimi darovi.

Ker pa zabava ne bi bila zabava brez glasbe, nas je že sedmo leto zapored

prišel zabavati Branko s hčerko, ki stana s svojimi veselim vižami spodbujala k plesu in petju. Imeli smo tudi mini karaoke, ki nam jih je priredil Jakša s svojo slavonsko balado. Vse skupaj je popestril tudi Slavko s svojo v princesko oblečeno spremljevalko. Seveda nismo bili niti lačni niti žejni, za kar je poskrbel Slovenski dom, pa tudi sami prisotni. Vsa zahvala gre tudi našemu Silveku, ki je pridno rezal pršute, in vsem, ki so pomagali, da je bilo tako, kot je bilo. Upajmo, da bomo živi in zdravi dočakali še mnogo, mnogo novih let.

Irena Hribar-Buzdovačić

PREDAVANJE VELEPOSLANIKA IRANA

V Slovenskom domu je 18. veljače u organizaciji Hrvatskih društava prijateljstva održao predavanje Mohammad H. Fadaifard, veleposlanik Islamske Republike Iran u Republici Hrvatskoj.

Pozdravnu riječ je održao glavni tajnik koordinacije hrvatskih društava prijateljstva Andrija Karafilipović. Ivica Kunej je pročitao biografiju veleposlanika i pjesmu Želje iz 14. stoljeća. Tajnica veleposlanstva i prevoditeljica Azra Omanović je recitirala pjesmu Voda na hrvatskom jeziku. Predavanje veleposlanika sa naslovom U ime Boga (na engleskom jeziku, uz prijevod na hrvatski jezik) bio je na temu Iran i Hrvatska te da li je Iran prijatnja međunarodnoj stabilnosti.

Povijest Irana i odnosa sa Hrvatskom

Najprije smo upoznali veliki Iran (1,6 milijuna km², 71 milijun stanovnika) te Iran kao kolijevku najstarijih azijskih civilizacija. Iran je bio prva azijska i muslimanska zemlja koja je priznala hrvatsku nezavisnost. Hrvatska i Iran imaju vrlo važnu ulogu u svojim regijama i tu leži temelj za jačanje odnosa. U gospodarstvu odnosi nisu na zadovoljavajućem

nivou. Potrebno je da poslovne i industrijske kompanije budu aktivnije. Iranski kulturni centar u Zagrebu je veoma aktivan i priređuje razne kulturne programe u Hrvatskoj (Kulturni tjedan održan u Zagrebu i Splitu). Prije 30 godina (veljača 1979.) zbilo se ustanak iranskog naroda vođenog imamom Khomeinijem koji je doveo do zbacivanja Pahlavijevog režima, despotske, diktatorske vladavine koja je vodila Iran pola stoljeća uz potporu SAD kao saveznika. Islamska Republika Iran bila je od samog početka veliki protivnik okupacije Iraka i bila jedina zemlja u regiji koja je podupirala uspostavu demokracije, nacionalne vlade, skupštine i ustava Iraka. Iran je odigrao i jedinstvenu ulogu u borbi protiv trgovina drogom iako su svi napori na tom planu umanjivani ili ignorirani.

Iran nije prijatnja miru

Iranci su žrtve terorizma, mnogo ljudi su ubili teroristi: predsjednika, premijera, predsjednika vrhovnog suda, članove kabineta, običnih ljudi, istaknuo je ambasador. Ti teroristi žive u nekim evropskim zemljama. O nuklearnom pitanju bilo je rečeno da su iranske vođe svjesni da nuklearno oružje ne osigurava domaću stabilnost niti vanjsku sigurnost. Iran je pristupio svim važnim ugovorima u području neširenja oružja za masovno uništenje (ugovor NPT o neširenju nuklearnog oružja i ugovor CTBT protiv nuklearnih eksplozija).

Predavanje je bilo zaključeno tvrdnjom da Iran za razliku od Izraela nikada nije napao niti prijetio da će upotrijebiti silu protiv bilo koje države članice UN-a, da kategorički odbija razvoj, skladištenje ili upotrebu nuklearnog oružja zbog ideoloških ili strateških razloga, da je spreman ponuditi jamstvo da se nikad neće povući iz NPT-a, da je podvrgao sva svoja nuklearna postrojenja mjerama provjere IAEA, da već duže od dvije godine u cijelosti primjenjuje dodatni protokol, da je dozvolio stručnjacima IAEA da izvrše sve zatražene kontrole na terenu postrojenja koja imaju i postrojenja koja nemaju izravne veze sa nuklearnim aktivnostima a što je imalo za rezultat niz izvješća IAEA kojima se potvrđuje izostanak dokaza o ma kakvim zlouporabama svih postrojenja u vojne svrhe.

Veleposlanik je završio predavanje s konstatacijom da Iran vjeruje u razumno i konstruktivnu suradnju u međunarodnim odnosima ali pri tome nikada ne zanemaruje svoju neovisnost.

Polona Jurinić

PREDAVANJE MAKEDONSKEGA VELEPOSLANIKA

Veleposlanik Republike Makedonije Dančo Markovski je 3. decembra v Slovenskem domu predaval o odnosih med Hrvaška in Makedonija in o sodelovanju na jugovzhodu Evrope.

Predavanja veleposlanikov potekajo v sodelovanju med Slovenskim domom in koordinacijo hrvaških društev prijateljstva. Glavni tajnik koordinacije Andrija Karafilipović je v pozdravnem nagovoru opozoril, da je to že 801. tribuna, na kateri so doslej predavali veleposlaniki akreditirani v Republiki Hrvaški.

V polni Prešernovi dvorani Slovenskega doma je bilo prijetno prisluhniti znanemu igralcu in članu Slovenskega doma Ivici Kuneju, ki je v lepo zveneči makedonščini recitiral poezijo Koča Racina.

Po predavanju je veleposlanik odgovarjal na vprašanja, dogodek pa smo tradicionalno sklenili z druženjem ob kozarcu vina. Sladkali smo se s torto, okrašeno s hrvaško in makedonsko zastavo.

Franc Strašek

PLEŠEMO NA TEČAJU SALSE

V organizaciji kluba mladih Slovenskega doma vsak teden poteka tečaj salse. Udeležuje se ga deset navdušencev.

Od 3. februarja se v prostorih Slovenskega doma dobivamo vsak torek ob osmi uri. Tečaj vodi mladi plesni par, Nikola in Ana Marija, ki že dolgo let plešeta salso in nam na najbolj enostaven in zabaven način predajata svoje plesno znanje. Salsa je afro-kubanska glasba, ki je nastala v latino četrtih New Yorka. Kubanski priseljenci so v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, vse bolj odrezani od glasbe svoje domovine, tradicionalne kubanske ritme zlili z elementi ameriške urbane glasbe, kot sta džez ter ritem in bluz. Nastal je nov zvok - salsa, ki jo je tako zelo težko natančno definirati ravno zato, ker se v njej zrcali množica karibskih stilov; rumba, son montuno, guaracha, mambo, čačacha, bomba, plena, kumbia, guajira, čaranga, festejo, danzon.... Vse to so glasbene in plesne zvrsti latino dežel od Kube in Dominikanske Republike, do Puerto Rica, Venezuele in Kolumbije.

Po enem mesecu vaj smo se uspeli naučiti osnove in malo več ter upamo, da bomo kmalu imeli priložnost pokazati svoje salsa mojstrovine.

Irena Šonc

20 DOKAZOV, DA JE SALSJA ČISTO PODOBNA SEKSU

1. Tudi pri salsi menjavaš eno osebo za drugo, pa še vedno nisi našel prave.
2. To počneš celo noč in na koncu sta oba pregreta, preznojena in popolnoma izčrpana.

3. Postaneš tečen, če ti primanjkuje.
4. Praksa dela mojstra!
5. O salsi obstaja več spletnih strani z nazornimi slikami.
6. Nič ni boljšega, kot če to počneš s profesionalcem.
7. Zgodi se, da celo ne poznaš partnerjevega imena.
8. Za to si pripravljen

prepotovati velike razdalje.

9. Toliko tipov/bejb pa tako malo časa!

10. Lepo je opazovati druge, ko to počnejo...

11. Vedno se najde nova figura, ki je še ne poznaš.

12. Začetniki radi hitijo, medtem ko si izkušeni vzamejo čas.

13. Imaš partnerje, ki nimajo nič proti, če so uporabljeni za vajo in razvedrilo.

14. Ko se skupaj zbere veliko razgretih ljudi, jim slej ko prej pade na pamet menjava partnerjev.

15. Očesni kontakt je pomemben!

16. Najboljše je, ko oba ujmeta isti ritem.

17. Ko si enkrat s kakšnim zares dobrim, ti drugi postanejo dolgočasni.

18. Za pravo akcijo je nujno biti dobro ogret.

19. Ni ti všeč, če partner ne pokaže niti malo čustev in navdušenja.

20. Vsak ima svoj stil.

Slovenski dom, naš drugi dom

V PETEK SE DOBIMO

– OD DECEMBRA DO FEBRUARJA

Tokrat na kratko predstavljamo živahno druženje na decembrskem, januarskem in februarjem prvem petku, s klasično humoristično postavo, veliko humorja in veselja.

Decembrski prvi petek je bil tik pred praznikom sv. Miklavža, zato je Silvin predstavil nekaj pobožnih pregovorov različnih narodov sveta. Tako na primer Arabci menijo, da se vera človeka najbolj spozna po njegovi psovki - kletvi. Iz male enciklopedije slovenskega humorja je Silvin izbral nekaj verskih pripetljajev družine Košir, med njimi prigodo, ko je bila gospa Marta Koširjeva na romanju. V množici romarjev se je nenadoma zaslišal vzklik: »Spet bom hodil!«. Marta se

je navdušena prirnila do nje in rekla: »No, vidite, pa ste odvrgli bergle«. Romar pa besno odvrne: »Kakšne bergle, bicikl so mi ukradli!«

Tudi Slavko in njegovi delegati petkovega parlamenta so se pobožno šalili. Tone V. Jager je kot dobrotnik odprl ordinacijo in najprej na vse načine pregledal bolnika, nato pa se je do njega ob salvah smeha prebila Matilda Jozefa.

Oblečena je bila v belo kot vila ali angelček, v škornjih pa je imela številke Miklavževega srečelova. Vsi so dobili darilo. Slavljenci pa so bili obdarjeni iz Slavkovega srečelova. Dohtar Tone je nato posameznikom resnično meril srčni pritisk, saj so ga imeli nekateri od zabave res povišanega!

Januarski drugi petek

Januarja smo se zbrali na drugi petek. Čeprav nekateri niso vedeli za to spremembo in kljub neprijaznemu vremenu se je zbralo zadovoljivo

število obiskovalcev, saj so se žrtvovali za Silvinovo jubilejno rojstnodnevno slavje. Silvin tokrat ni nastopal, zato ni bilo slišati nič novega o dogajanju v družini Košir. Slavko je napovedal petkov parlament. Delegat Danijel Kranjec (oblečen v Kranjca) je povedal, kako se v njegovem kraju dela jegermajster iz 34 zdravilnih rastlin, nato pa je govoril o tem, da se Hrvati in Slovenci, ki živijo ob meji (lahko bi jih imenovali »obmejci« ali po hrvaško »uzgraničari«), zelo dobro razumejo in jih med druženjem nič ne motijo nespornosti med državama.

Neizogiben skeč domačih avtorjev, tokrat na račun majhnih pokojnin. Slavko se je našemil v bančnega uradnika in sedel za pisalno mizo. Matilda Jozefa se je prišla pritoževati, daje pokojnina premajhna za življenje. Sitnarila je in sitnarila. Na pomoč ji je priskočil Tone Jager Antonio. A ni nič pomagalo. Neusmiljeni uradnik si je snel uradniško

obleko, povedal, da so uradne ure končane in – bog.

Slavljenca sta prejela darila iz srečelova. Ko je počila penina, so se zvrstile čestitke. Miza, ki je že tako bogato obložena, se je šibila pod dobrotami, ki jih je za Silvina pripravila Božica iz pevskega zbora. Živ žav pri mizi so prekinili zvoki klavirja. Zoran Šonc je po Silvinovi želji zaigral nekaj evergrinov in plesnih melodij standardnega plesa. Poslušalci so se kot na ukaz posedli in z uživanjem poslušali, saj že dolgo nismo poslušali Zoranove umetnosti. Harmonikarja Franc in Marijan (ustna harmonika) sta nadaljevala z glasbo. Plesalo se je, pelo, klepetalo. Foto Ivanka je imela polne roke dela.

Valentinovo in pust

Razumljivo je, da je februarско srečanje potekalo v znamenju dnevu ljubezni in pustovanja. Po Silvinovi šaljivi kroniki družine Košir je Slavko predstavil delegate

ZMAGOVALCI PUSTOVANJA: BANANA, SVETOVALKA IN REFERENDUM

V Slovenskem domu smo tudi letos pustovali, le da je bilo mask manj kot običajno. Morda zato, ker se je vseposod maškarada. Nekateri, ki so na pustovanje prišli zamaskirani, se niso potegovali za nagrade.

Pustno ceremonijo je z gromkim dober večer začel ceremonial mojster Silvin, oblečen v dolgo sivo haljo, s črno brado in brki ter sivim cilindrom s srebrnimi okraski. Opravičil se je, ker se prireditelji ni začela ob dogovorjeni uri, saj je čakal na ključke za prostore, v katerih bi se pripravljale maske. A ključev ni dobil, ker jih varnostniki Sokol Marića, ki po vlogu čujavo prostore, ne dajo navadnim ljudem, pa še pod maskami – ni šans, pa pika.

Imenitno vzdušje

Ceremonial mojstru se je preoblečen v rdečo cigansko obleko pridružil pomočnik Slavko. Za sodniško mizo je sedlo ocenjevalno poverjeništvu, ki so

ga sestavljali Katarina Furjan, Sonja Vukičević in Tone Vrbnjak. Mojster je vprašal publiko, ali zna kdo plesat kolo Seljančica. Ko se je pri dnu dvorane oglasil Rudi Carin, sta skupaj zaplesala in si namesto glasbe zapela Kad si Cigo zaželi... Vzdušje je v hipu postalo veselo. In nato so se zvrstile tekmovalne maske. Mojstra je navdušila prva maska, nam neznana oseba (verjetno nova članica), elegantna in lepa gospa, ki se

petkovega parlamenta. Prvič je kot delegat nastopil Silvin. Povedal je, da se je rodil kot »ljubljska srajca«, da pa je že od leta 1930, ko ga je oče peljal na Miklavžev večer zagrebškega slovenskega društva, povezan s slovenskimi društvi v Zagrebu in Karlovcu. Sledili sta dve anekdoti. Spomnil se je, ko so ga pripadniki ustaške nadzorne službe v obdobju NDH na »Jelačić

placu« aretirali in odvedli v zapor na Savski cesti, kjer so ga slikali z arestantsko številko na prsni, naravnost v obraz, v levem in desnem profilu. Na vprašanje, če ima kak osebni znak, je iztegnil jezik, nervoznemu fotografu pa povedal, da si je kot otrok pregriznil jezik in da ima kot poseben znak brazgotino na jeziku. Druga anekdota je iz časa velikih manevrov leta 1971, ko je bil vojaški načelnik karlovške občinske uprave. Nadobudni in napihnjeni vojaški sekretar partije ga je tik pred manevri vprašal: »Silvin, jesi li osigurao siguran konak i smještaj za vojni sekretariat partije?«. Silvin mu je z nedolžnim obrazom odgovoril: »Milane, nisam, ta zar Partija ne mora uvijek biti budna!«. Reakcija – najprej molk, potem pa smeh, saj so vedeli, da Silvin vedno iz rokava potegne kakšen šaljiv odgovor. Delegatski nastop je Silvin končal svetovljansko, z evropskimi pregovori o ljubezni. Na Portugalskem pra-

vijo, da »žene še s cvetjem ne smeš udariti«. Kot drugi delegat petkovega parlamenta se je predstavil naš harmonikar Franc. Opisoval je težko delo v rudarstvu. Šest let je delal v temi, globoko pod zemljo, brez žarka dnevne svetlobe. Ko je glas iz publike dodal, da so tam tudi podgane, je Franc zatrdil, da jih v rudarskih oknih ni. Duhovito je primerjal razliko med dvigalom in želodcem: ko se z dvigalom spuščate v globino, se želodec dvigne vse do grla, ko se vozite z dvigalom gor, pa gre želodec na svoje mesto v trebušno votlino. Nato je navzoče osrečil z otroško pesmico, ki jo je deklamirala njegova majhna vnukinja.

Brez avtorske vesele igre naših igralcev pač ni več petkovega srečanja. Tokrat je Slavko predsedoval petkovemu parlamentu, ko se je pojavila Jozefina Matilda, zamaskirana v Valentina. Trdila je, da je bila povabljen na ta naslov, da bi recitirala. Po dolgem pojasnjevanju so ji napos-

led dovolili, da je recitirala dve ljubezenski pesmi našega člana Josipa Strugara – Medenoga, ki ju je v slovenščino prevedel Marijan Horn. Pojavil se je Tone V. Jager, ki je prepoznal Matildo, čeprav je bila zamaskirana. Pozabila sta na vse težave, se za Valentinovo objela in obnovila svojo ljubezen.

Na tem petkovem srečanju je bilo več obiskovalcev, čeprav so nekateri stalni in zvesti izostali. Rezala se je torta. Ko se je pojavil Saša, kar je znak, da se prostori zapirajo, ga nihče ni upošteval. Glasba in ples sta se nadaljevala. Dobri Saša je odmahnil z roko, pa naj se veselijo. S Silvinom sta klepetala o Sašovem konjičku – poslušanju opernih arij. Če jih ne bo veliko po radiju in televiziji, pa si bo krajšal čas z drugim konjičkom – reševanjem križank. Kdaj se je končal februarSKI petkov direndaj, reporterjem Novega odmeva ni znano!

Slaja Krasi

je predstavila kot legendarna Črna kraljica z Medvedgrada. Ciganček Romček Slavko pa je bil navdušen nad maskami v paru. Dve lepi ženski sta se predstavili kot pobudnici istospolnega zakona. Romček je začel kričati, da bi takšen par v njegovem naselju lahko prispeval k manjši nataliteti. Mojster pa je vztrajal, da svojo nagnjenost potrđita s poljubom. Kar sta tudi naredili. Čeprav se je mojstru zdelo, da to ni bil pravi ljubezenski poljub, je sodniško omizje ocenilo, da je bilo dovolj.

Nagrade za maske in krofe

Žirija je podelila pet nagrad. Prvo si je prislužila maska banana, Jozefa Bogolin je bila oblečena v haljo v obliki banane, na njej pa so bila izpisana imena mest »dilem Lijepe naše«. Vse jasno – to je naša usoda! Drugo mesto je zasedla svetovalka združenja HNB – »Hrvatsko narodno blago« in NDH – »Nezavisne dame Hrvatske«. Pod masko je bila Marta Beker, polna nasvetov za reševanje krize, opremljena s

časopisnimi izrezki iz govorov politikov ter pasom, ki ga je treba stisniti do zadnje luknje, če pa tudi to ni dovolj, se priporočajo naramnice. Tretjo nagrado je prejela coprnica za dobrososedske odnose Polone Jurinić. Predlagala je referendum za PUSH – »Prijateljska udruga Slovenija Hrvatska«. Ponujala je obrazec, ki so ga navzoči izpolnjevali in se odločali, ali so za ali proti. Mojster je takoj interveniral in povedal, da referendum ni potreben, ker so vsi za. Ni potrebno ne posredovanje ne mednarodno sodišče. Posebno nagrado je prejela otroška maska Patrik Kotle, za najboljše krofe pa si jo je letos prislužila Jožica Carin.

Pustovanje se je nadaljevalo s pojedino krofov, ki so jih udeleženci zalivali z alkoholno in brezalkoholno pijačo. Glasba, ples in direndaj so nas popeljali do pepelnice, do 24. ure pustnega torka ali do prvih minut pepelnice srede.

Vaš glasnogovornik
Novega odmeva

Yerwin

POEZIJA ROBERTA SIMONIŠKA

Klub mladih Slovenskega doma je 22. januarja 2009, v sodelovanju s študenti slovenistike na Filozofski fakulteti (FF) v Zagrebu pripravil literarni večer.

Mladi slovenski pesnik Robert Simonišek se nam je predstavil s svojo drugo zbirko pesmi Avtoportreti brez zemljevida. Zbirko, ki govori o naravi, umetnosti in potovanjih, so nam tudi v hrvaškem jeziku predstavili študentje FF v Zagrebu. Skupaj z avtorjem in ob spremljavi kitare so nam prebrali nekaj izbranih pesmi ter nam podarili lep pesniški večer.

Irena Šonc

RAZSTAVA ZDENKE SCHONWALD

Tradicionalno sodelovanje Lyons cluba Grič, Metode Lhotka in Slovenskega doma se je nadaljevalo 19. novembra z razstavo slik Zdenke Schonwald.

Po zelo uspešni skupinski razstavi 10. oktobra lani, se je Zdenka Schonwald tokrat predstavila s slikami, originalno izdelanimi v posebni tehniki pečenega raznobarvnega stekla. Naša dvorana je bila okrašena z veselimi ble-

ščečimi barvami. Posebej so izstopali morski motivi. Številne obiskovalce (najmanj je bilo članov Slovenskega doma), je pozdravil predsednik Darko Šonc. O umetnici in njenem delu je spregovoril likovni kritik Jugan Splivalo, razstavo pa je odprl slovenski veleposlanik Milan Adamič Orožen.

Za glasbeno ozadje je poskrbel mladi tolkalec Filip Merčep (1991), učenec 3. letnika srednje glasbene šole Ferdo Livadić v razredu prof. Gorana Goršeta. Merčep največkrat nastopa solistično na marimbi, je pa tudi reden gost pihalnega orkestra glasbene akademije v Zagrebu in član mednarodnega simfoničnega orkestra Jeunesse Leibnitz. Za ustvarjalnost je prejel več nagrad, prejema pa tudi štipendijo, ki jo mladim nadarjenim glasbenikom namenja mesto Samobor.

Merčep se je tokrat predstavil z dvema skladbama za marimbo, in sicer z Nancy Emmanuela Sejourne" in Resless Richa O'Meraza.

Polona Jurinić

LIPA ZADAR: STARO NOVO VODSTVO IN SPOMIN NA FRANCETA PREŠERNA

Člani Slovenskega kulturnega društva Lipa Zadar so na redni letni skupščini, ki je bila 6. februarja, dosedanjemu vodstvu izrekli podporo z vnovično izvolitvijo na vodilne položaje. Skupščini v je sledilo praznovanje Prešernovega dne.

V multimedijški dvorani zadrške mestne knjižnice so se članom Lipe pridružili prijatelji društva, predstavniki koordinacije narodnih manjšin Zadrške županije in člani KUD Maslina iz Turnja. Na skupščini so člani potrdili poročilo o delu v letu 2008 in načrt dela za leto 2009.

Lani je bilo kar nekaj izstopajočih dogodkov. Marca smo imeli delovni sestanek s predstavniki urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Mariborski kipar A. G. Gaberi je z veleposlanikom Milanom Orožnom Adamičem predal kip Križani Zadrski nadškofiji. Aprila smo v šoli v naravi na slapovih Krke obeležili 500. obletnico rojstva očeta slovenske književnosti Primoža Trubarja, avtorja prvega hrvaškega romana Petra Zoranića, ki je po rodu iz Zadra, ter znanega komediografa iz Dubrovnika Marina Držića. Maja smo organizirali slikarsko kolonijo v Turnju, na kateri so sodelovali slikarji iz slovenskih društev na Hrvaškem in domači amaterski slikarji, po koncu kolonije pa smo pripravili razstavo slik. Na mednarodnem dnevu kulturne različnosti smo se predstavili z gastronomsko ponudbo in nastopom citrarskega orkestra iz Brežic. Z razstavo smo sodelovali tudi na decembrskem tednu človekovih pravic pod pokroviteljstvom mesta Zadra in Zadrške županije. V Mostu prijateljstva, časopisu narodnih manjšin Zadrške županije, smo dvakrat predstavili našo kulturo. Organizirali smo tudi prvi Konzularni dan v Zadru.

Na volitvah za novo vodstvo društva je bilo predlagano in soglasno izvoljeno staro novo vodstvo.

Slovenski kulturni praznik

Proslavo Prešernovega dne je z nagovorom začel tajnik Slovenske izseljenske matice Janez Rogelj. Nato je z recitacijo nastopila članica Lipe Nada Ćorić. Proslavo so popestrile naše gostje iz Nove Gorice, članice vokalno-instrumentalne skupine Kresnice, ki nastopajo že trinajst let. Pevke Boža Hvala, Mojca Milone in Matejka Černe so s petjem v spremljavi kitarista Dinka Hrabrića, do solz ganile številne člane Lipe in prijatelje društva. Prijetno druženje je zaokrožila zakuska z domačim pršutom in dalmatinskim vinom.

Darja Jusup

KARLOVEC: OD TRUBARJEVEGA VEČERA DO PREŠERNOVEGA DNE

Slovenski dom v Karlovcu je decembra obeležil 500. obletnico rojstva očeta slovenske književnosti in pisanega jezika Primoža Trubarja, prvi januarski ponedeljek je minil v znamenju koncerta mladih, februarja pa smo proslavili slovenski kulturni praznik.

Trubarjevo leto je Slovenski dom v Karlovcu obeležil 2. decembra v mestni knjižnici I. G. Kovačić. O življenju in delu Primoža Trubarja je spregovorila članica društva Božena Maslovarić. V nadaljevanju smo si ogledali dokumentarni film TV Slovenija Pot. Film prikazuje najpomembnejše postaje v Trubarjevem življenju, od rojstva do smrti, od Rašice do Derendingena. Obiskovalci so si nato ogledali razstavo, ki jo je pripravila karlovška mestna knjižnica, osrednja knjižnica Slovencev na Hrvaškem. Bilo je zanimivo in poučno. Prireditev je obiskalo veliko članov in gostov, druženje pa se je nadaljevalo v prijetnem vzdušju ob prigrizku in sproščenem klepetu.

S koncertom mladih veselo v leto 2009

Ponavadi imamo člani društva Slovenski dom prvi ponedeljek v mesecu družabno srečanje.

Prvi letošnji ponedeljek, 5. januarja je zaznamoval koncert mladih z naslovom Veselo v leto 2009. Prireditev se je začela sproščeno, s skečem o stiskanju pasu, v katerem so sodelovali Silvin, njegov vnuk Miran in hčerka Sanja, vsi rojeni v januarju.

V programu je nastopala ex-zasedba KO-GO family, ki jo sestavljajo Tena, Miran, Vesna in Vanja, vnuki našega predsednika Silvina. Koncert je bil posvečen njegovemu 85. rojstnemu dnevu. Skupina je zapela sporočilo miru, I'll be there, we are the world ob klavirski spremljavi profesorja Ratka Pogačića. Kitarški duet Borna Biondić in Erik Kovačić (učenci glasbene šole pod mentorstvom prof. Tene Bunčić) je izvedel melodijo Moderita de Brazil. Profesorica Tena je s svojo prijateljico Lano Pomoravec zapela in na kitari spremljala prekmursko pesem Oče, hvala ti, da ljubiš me. Nato so se zvrstile zimzele ne skladbe, ki jih je na klavirju igral Domagoj Sudar Šamec.

Na koncert je predsednik društva povabil tudi svoje učence in učence, s katerimi je lani kot razrednik proslavil 50. obletnico njihove mature. Člani in gostje so multimedijško dvorano mestne knjižnice napolnili do zadnjega kotička.

Navzoča sta bila tudi vodja upravnega oddelka za prosveto in kulturo mesta Karlovec mag. Hrvojka Božić in predstavnik slovenske manjšine v lokalni samoupravi Slavko Marinič.

Po koncertu smo razrezali torto za slavljence.

Vesna je s svojim plesnim partnerjem pokazala, kako se pleše moderni ples salsa.

Ob prigrizku smo se prijetno družili, klepetali in obujali spomine še kako urico.

Prešernov dan z razstavo o Sloveniji

V likovnem salonu Šestić mestne knjižnice Ivana Gorana Kovačića je bila od 5. do 14. februarja na ogled razstava Slovenija v besedi in sliki avtorjev Emice Ivković in Zorana Živkovića.

Proslava ob kulturnem prazniku je bila 10. februarja. Uvodoma je nastopil kitarški kvartet mestne knjižnice, ki ga sestavljajo Lovro Šutej, Matej Bašić, Renato Frketic in Fabijan Štedul, mentor pa je Viljem

Borka. Izvedli so čustveno pesem Moj rodni kraj, ki je ustvarila čudovito vzdušje. Namesto veleposlanika Milana Orožna Adamiča, ki ni mogle priti zaradi gripe, je razstavo odprl drugi sekretar veleposlaništva Roman Weixler. Poudaril je, da smo edini narod, ki praznuje kulturni praznik, s katerim ne obeležujemo samo klasika naše književnosti ampak celotno slovensko kulturo.

Prireditev pa je s svojo prisotnostjo počastil namestnik župana mesta Karlovec Josip Zaborski, ki pohvalil prireditev in poudaril, da takšni dogodki prispevajo k zblizjevanju kultur in narodov.

V imenu Slovenskega doma je spregovoril predsednik Silvin Jerman, ki je poudaril povezanost s knjižnico, v kateri je tudi sedež društva. Kitarški kvartet je nato navzoče razveselil z venčkom dalmatinskih melodij. V galeriji knjižnice, na katero smo Karlovčani zelo ponosni, je bilo čudovito vzdušje.

Ravnateljica knjižnice prof. Frida Biščan je navzoče povabila k ogledu razstave, Slovenijo predstavlja z več vidikov, od kulture in umetnosti, do etnologije in turizma.

Hvala vsem, ki ohranjajo svoje korenine, jezik in kulturo. Ko pišem ta članek, mi v spominu odzvanjajo besede mojega očeta: Otroci, nikdar ne pozabite, da ste Slovenci!

Marina Delač-Tepšić

NOVO V BAZOVICI: KNJIŽNI PRVENEC SLAVKA ARBITRA

Na Reki je tik pred izidom knjižni prvenec dolgoletnega člana in pevca Slovenskega doma KPD Bazovica Slavka Arbitra.

Slavko Arbiter je bil dolga leta skrben knjigovodja društva, v zadnjih letih pa je predan knjižničar. Marca leta 2007 je bila v društvu predstavljena njegova

Slavko Arbiter: Zdomec

*Kako si mi lepa, dežela domača,
daleč od tebe zdaj v duši trpim,
spomin na dom v radost me vrača,
kot rožo cvetečo te videt' želim.*

*Zdavnaj minula zimska je noč,
v slovo na nebu so zvezde blestele,
ko otožen odhajal od doma sem proč
in oziral nazaj na okno hišice bele.*

*Sem rintal v tujini, v znoju bledele,
se z mrakom končal mi delovni dan,
bi ob jutranji zarji ponovno začel
in počival, le kdaj bil sem bolan.*

*Mi matere moje beseda zbledela,
ker govor v tujini drugače zveni,
beseda je lepa, tudi viža vesela,
vendar le matere pesem oko orosi.*

brošura o društvu in Reki, v knjigi z naslovom *Kako si mi lepa, dežela domača* pa bodo objavljene pesmi, črtice in zapisi.

Njegove pesmi Zdomec, Bazovica in Po planin'cah sem hodil je uglasbil skladatelj Josip Kaplan (1910–1996), po rodu iz Krškega, ki je zadnje obdobje svojega življenja preživel v Lovranu, kjer je tudi pokopan. Pesmi so že več let tudi na rednem programu mešanega pevskega zbora KPD Bazovica, ki ga vodi Franjo Bravdica.

Marjana Mirković, povzeto po februarški številki biltena Kažipot

*Delo in trud tujini sem dal,
grenkobo zato dobil sem plačilo,
si očitam, zakaj doma nisem ostal,
da mi delo za dom v veselje bi bilo.*

*V tujem svetu se sreča ne išče,
še ptica rada v svoje gnezdo leti,
le v hiši očeta je pravo ognjišče,
kjer se življenje najlepše živi.*

*Tiho, boleče, v ljubezni brezmejni
sem zunaj najlepšega vrta ostal;
dežela domača, k sebi me sprejmi,
da bom v zemljici rojstni večno zaspal.*

NA KRATKO IZ LABINA

Člani labinskega društva Slovencev so se konec lanskega leta tradicionalno zbrali na družabnem srečanju, tokrat v kraju Ripenda pri Labinu. Večerje in plesa ob slovenski glasbi se je udeležilo štirideset članov.

Društvo Labin je prvo srečanje, na katerem je nastopil zbor slovenskega društva Istra iz Pulja, pripravilo jese ni leta 2006.

Delegacija Slovencev iz Labina je bila letos februarja prisotna na istrski proslavi Prešernovega dneva v Poreču.

TRIGLAV SPLIT: LETO 2008 JE BILO VSEBINSKO BOGATO IN USPEŠNO LETO

Občni zbor društva 22. novembra lani je bil priložnost za pregled vsega, kar smo storili v letu 2008. Pohvalimo se lahko z marsičem.

Ob ustanovitvi društva smo imeli 350 članov, zaporedna številka vpisanih se je v 16 letih povzpela na 1.216. Danes je v društvu 332 članov. Pa vendar jih je na občni zbor prišlo komaj 40, kar je najmanj doslej. Vzroke odsotnosti moramo sami raziskati

Sprememba statuta, novo vodstvo

Na občnem zboru smo statut spremenili tako, da ima vsak član, ne glede na to, ali je slovenskega rodu ali ne, enake pravice pri odločanju. V razpravi je bila izražena bojazen, da kadrovska politika v prihodnosti ne bo zagotovila slovenske usmerjenosti društva. Dvovov ne more biti, saj noben statut ne bo zagotovil obstoja slovenskega društva, če tega sami ne moremo. Druga pomembnejša sprememba statuta se nanaša na trajanje mandatov vodstva. Za predsednika in organe upravljanja je mandat 4 leta, za nadzorni odbor pa 3 leta. V izvršni odbor so bili izvoljeni Nadežda Eterović (predsednica), Vera Hrga, Katica Kaštel, Ivan Kosmos, Nadja Krnić (podpredsednica), Franc Maček, Ljiljana Mužinić, Irena Novak in Cveto Šušmelj. Nadzorni odbor ostaja nespremenjen. V komisiji za medsebojne odnose so bili izvoljeni Tatjana Assaf-Jurko, Žaklina Lendić in Nataša Novak. Boštjan Matjaž Kordiš je bil znova izvoljen za predsednika društva. Članarina ostaja 100 kun za prvega člana družine, za ostale družinske člane pa 20 kun.

Od Planike do klekljanih čipk

Lani je časopis Planika, ki je namenjen vsej slovenski skupnosti na območju

Dalmacije, spremenil podobo, zdaj izhaja v barvnem tisku in na kakovostnem papirju. V lanskem letu je izšlo šest številčk v nakladi 300 izvodov. Mešani pevski zbor, ki šteje 30 članov, je lani uspešno nastopal v Splitu, Šibeniku, Ricmanju, Sežani, v Šentvidu pri Stični in Zagrebu. Dejavn je tudi sedemčlanska likovna skupina. V društvenih prostorih sta bili dve skupinski razstavi in razstava Mojce Plos-Jelaska. Klekljarska skupina Idrijska čipka združuje 21 članic. Svoje umetnine so razstavile tudi na sejmu cvetja v Dioklecijanovih kletih in na dnevih slovenskega turizma na Rivi, na festivalu čipk v Pagu, v Šibeniku, v Lepoglavi in v Idriji. Med drugimi dejavnostmi velja omeniti prireditev Vibrato tišine, ki smo ga ob slovenskem kulturnem prazniku pripravili v mestnem lutkarskem gledališču, predavanje Stipeta Božiča in Vikija Grošlja ter predavanje in ogled filma o Primožu Trubarju ob dnevu reformacije. Česa še nismo storili, pa smo nameravali? Urediti moramo knjižnico in si prizadevati za večji obisk. Želimo oživiti planinsko sekcijo, načrtujemo izlete, družabne dogodke.

Zahvala najbolj zaslužnim

Zahvala za uspešno delo velja tajnici društva Gabrijeli Knezovič, ki je izredno srčno in vztrajno pomagala pri načrtovanju in izvedbi programov in dejavnosti društva. Iskreno rečeno, bila je duša društva. Velike zasluge za utrjevanje organizacijske strukture društva in uspešno vodenje zbora ima predsednik izvršnega odbora društva Cveto Šušmelj. Zahvala gre vodjem sekcij in projektov ter vsem, ki so si nesebično prizadevali za delovanje in ugled društva. V prihodnje bi si želeli, da bi v dejavnostih društva sodelovali vsi člani, zlasti mlajši.

Prostor, v katerem društvo deluje poldrugo leto, omogoča uspešno razvijanje in izvajanje načrtanih programov. Sčasoma smo se prilagodili in navadili na prostor, tudi razdalja od središča mesta, oziroma Rive, ni več ovira za tiste, ki občutijo, da je to njihov društveni dom.

Želeli bi si, da bi postal naš lastni prostor in tako predstavljal materialno oporo za razvoj kulturnih dejavnosti in samozavesti slovenske skupnosti.

Boštjan Kordiš

V VARAŽDINU POČASTILI TRUBARJEVO LETO

Slovesnost smo pripravili v sodelovanju s Slovenskim domom iz Zagreba, lokalno skupnostjo in I. gimnazijo Varaždin. Člani Slovenskega doma so pripeljali razstavo o življenjski poti in delu očeta slovenske pisane besede, varaždinski gimnazijci pa so pod vodstvom prof. Tatjane Ruže pripravili recital na isto temo. Prireditelj je potekala 16. decembra v dvorani Županijske palače v Varaždinu. Poleg članov in prijateljev društva so prireditev spremljali številni gosti, med njimi Rudi Merljak iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, Darko Šonc, predsednik Slovenskega doma in krovne organizacije slovenskih društev na Hrvaškem ter predstavnik gostitelja, predsednik skupščine Varaždinske županije Mladen Greguraš. Navzoče sta pozdravila predsednica Sveta slovenske nacionalne manjšine Barbara Antolić in predsednik SKD Nagelj Marijan Husak.

Za sožitje in sodelovanje

Mladen Greguraš je v pozdravnem govoru poudaril pomembnost sožitja med manjšinami in večinskim prebival-

stvom ter potrdil, da si županija želi tesnega sodelovanja z manjšinskimi društvi, kar potrjuje tudi prireditev ob Trubarjevem letu.

Rudi Merljak je posebej pohvalil izvajalce programa in organizacijo prireditve. Glede odprtih vprašanj med našima državama je izrazil prepričanje, da bodo prej ko slej odpravljena, slovenska manjšina pa naj si še naprej prizadeva za dobre odnose, predvsem v okolju, v katerem živi. Dobrososedske odnose je treba gojiti tudi za čas, ko meje ne bodo več ovira.

Darko Šonc je pozval h okrepitvi vezi med slovenskimi društvi na Hrvaškem ter izrazil upanje, da bodo društva tudi v prihodnje deležna podpore slovenske vlade. Po prireditvi se je druženje nadaljevalo ob ogledu razstave in prigrizku.

Nagelj se že povezuje

Društvo Nagelj je od ustanovitve že spletlo vezi z drugimi društvi na Hrvaškem. Nekaj članov se je udeležilo vseslovenskega srečanja v Šibeniku. Bili smo tudi na prireditvi o Trubarju v Slovenskem domu v Zagrebu. Delegacija našega društva se je udeležila srečanja s slovenskim predsednikom Danilom Türkom, ko je obiskal Zagreb. Na vseh teh srečanjih smo sklenili številna znanstva in izmenjali izkušnje, ki bodo koristne za nadaljnje delovanje društva. Če bo uspešno, se bo videlo tudi na straneh Novega odmeva.

M.H.

V Varaždinu poleg Sveta slovenske nacionalne manjšine Varaždinske županije od lani deluje tudi Slovensko kulturno društvo Nagelj. Po ustanovnih težavah, zbiranju članstva in sredstev ter iskanju prostorov, smo le uspeli pripraviti prireditev v počastitev Trubarjevega leta.

Slovenci na Hrvaškem

SLOVENCİ V ISTRI SKUPAJ PRAZNOVALI KULTURNI PRAZNIK

Slovenska društva iz cele Istre smo tudi letos skupaj organizirala proslavo slovenskega kulturnega praznika – Prešernovega dne. Prvič smo to storili lani v Pulju in se že takrat odločili, naj to postane tradicija. Letos smo praznovali v Poreču.

Na slovesnost v obrtniškem domu je prišlo okoli 200 Slovencev in simpatizerjev: poleg gostiteljev iz SKD Oljka tudi člani društva Slovencev iz Labina, SKD Lipa iz Buzeta, SKD Snežnik iz Lovrana in SKD Istra iz Pulja. Iz puljskega društva so prišli kar z dvema avtobusoma. S svojo navzočnostjo sta nas počastila župan mesta Poreč Edi Štifanić in, kar nas je še posebej razveselilo, slovenski veleposlanik na Hrvaškem Milan Orožen Adamič, ki je ob tej priložnosti prvič obiskal Poreč.

Pesniški in pevski program

Program je povezovala članica Oljke iz Poreča Zdenka Ritoša, ki je spregovorila o Prešernu in recitirala dve njegovi pesmi. Recitatorski del programa je obogatila pesnica iz Pulja Damijana Pezdirc s svojo pesnitvijo Vsak za sebe filozof je. Program se je začel z venčkom slovenskih ljudskih pesmi, s katerim nas je mešani pevski zbor Encijan iz puljskega društva, popeljal skozi slovenske kraje. Zbor je zapel še tri pesmi, in sicer primorsko narodno Pa se sliš', priljubljeno Lipa zelenela je (ob kateri se je orosilo marsikatero oko) ter šaljivo narodno iz slovenske Istre Dajte, dajte. Pevska skupina, ki tudi deluje v puljskem društvu, se je izkazala z interpretacijo znane slovenske zabavne melodije Bele ladje.

Dragocena monografija

Osrednji dogodek je bila predstavitev monografije priznanega akademskega slikarja Martina Bizjaka, ki jo je založilo Slovensko kulturno društvo Istra. Po dveletnemu trudu je ljubiteljem slikarstva na voljo bibliofilska izdaja; vsaka knjiga je namreč oštevilčena in vsaka ima v platnicah drugačno originalno miniaturo, ki jo je narisal slikar. Vsekakor dragocen prispevek h kulturi tako slovenskega kot hrvaškega naroda. Besedilo je namreč napisano v obeh jezikih, saj je to monografija Slovenca, ki v Istri živi in deluje že čez 50 let.

Pomen maternega jezika (mednaslov) Nič manj pomembno kot prireditelj, je bilo tudi druženje po njej. Ob okusnem prigrizku in kozarčku Slovincem priljubljene dobre kapljice se jezik hitro razveže in na dan privrejo spomini na prelep domači kraj. Slovenska beseda, ki vseprek zveni v raznih narečjih pa polni dušo z globokimi občutki. Zato je ohranitev maternega jezika, tega najvidnejšega obeležja pripadnosti nekemu narodu, eden najpomembnejših dejavnikov druženja Slovencev, ki živimo zunaj meja naše domovine.

Klaudija Velimirović

SPREJEM PRI SLOVENSKEM PREDSEDNIKU

Ob slovenskem kulturnem prazniku je predsednik slovenske države Danilo Türk tradicionalno pripravil sprejem za Slovence iz sosednjih držav. Predsednik se je ločeno pogovarjal s predstavniki Slovencev iz Avstrije, Italije, Madžarske in Hrvaške.

Srečanje je bilo na predvečer Prešernovega dneva, 7. februarja. Iz Hrvaške sta se ga udeležila Darko Šonc in Marijana Mirković. Na pogovorih sta bila navzoča tudi predsednikova svetovalka Magdalena Tovornik in državni sekretar Bori Jesih. V dvajsetih minutah sta predstavnika Slovencev iz Hrvaške predsednika seznanila z delovanjem slovenskih društev in opozorila, da odprta vprašanja med Slovenijo in Hrvaško grenijo vsakdanje življenje pripadnikom slovenske skupnosti. Strinjali smo se, da so odnosi zelo poslabšani in da je izginil optimizem, ki smo ga čutili ob predsednikovem obisku Hrvaške in Slovenskega doma v Zagrebu. Marjana Mirković je opozorila na težave pri sprejemanju slovenskega RTV-signala na hrvaških

KAKO BODO MANJŠINI POMAGALI SLOVENSKI POSLANCI

Parlamentarna komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki jo vodi Miro Petek, je 18. decembra na skupni sestanku povabila predstavnike krovnih organizacij Slovencev v zamejstvu. Iz Zveze slovenskih društev na Hrvaškem sta na sestanku aktivno sodelovala predsednik in podpredsednik Darko Šonc in Franc Strašek.

Sestanek je bil namenjen obravnavi programa dela komisije v mandat-

Slovenci na Hrvaškem

območjih, kjer živijo Slovenci. Šonc je tudi spomnil na že staro zamisel in pobudo za ustanovitev kulturnega središča v Zagrebu. Predlagal je še, da bi prihodnje leto na pogovor ob kulturnem prazniku povabili tudi predstavnike slovenskih društev, ki so

uvrščeni v skupino Slovinci po svetu in opozoril, da se s tako razdelitvijo slovenska skupnost na Hrvaškem ne more sprizniti.

Po pogovoru s predsednikom so se člani vseh slovenskih delegacij udeležili sprejema v veliki dvorani predsedniške

palače. Predsednik je v pozdravnem govoru poudaril pomembnost ustvarjalnosti in kulture Slovencev, ki je omogočila obstoj slovenskega naroda in omogočila, da imamo Slovenci svojo samostojno državo.

(DR)

nem obdobju 2008 – 2012. V ospredju so bili predlogi, da se komisija dejavnije vključi v reševanje težav, povezanih z uresničevanjem pravic Slovencev v Italiji, kjer zmanjšujejo finančno podporo manjšini, in v Avstriji, kjer imajo nenehne težave zaradi dvojezičnosti in uporabe slovenskega jezika. Šonc in Strašek sta podala štiri predloge.

Kaj si želimo Slovenci na Hrvaškem

1. Komisija naj pride na uradni obisk

na Hrvaško in se sestane s sorodnim odborom hrvaškega sabora. To bi zagotovo prispevalo k izboljšanju meddržavnih odnosov in reševanju odprtih vprašanj, ki jih slovenska manjšina na Hrvaškem občuti kot neprijetno breme.

2. Z zakonskim dopolnilom naj se vsem Slovincem v Republiki Hrvaški prizna enotni status Slovencev v zamejstvu. Možnost, da bi spremenili zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, je omenil državni sekretar Boris Jesih. To priložnosti bi bilo treba izkoristiti za odpravo nesprejemljive delitve Slovencev na Hrvaškem na zamejce in Slovence po svetu.

3. Poslanci naj podprejo znanstveno-raziskovalni projekt o Slovencih v Zagrebu, ki bi ga skupaj izpeljali znanstvenik in raziskoval-

ci iz obeh držav. Prepričani smo, da bi skozi takšen projekt zbrali številne dragocene podatke o neizmernem prispevku zagrebških Slovencev k razvoju Zagreba, ki je danes močno gospodarsko, znanstveno, politično, diplomatsko in kulturno središče Republike Hrvaške. Slovenci v Zagrebu delujejo in ustvarjajo že več sto let.

4. Predlagamo sklenitev dvostranskega sporazuma s Hrvaško o zaščiti manjšine. Takšne sporazume im Slovenija sklenjene z Avstrijo, Italijo in Madžarsko. Tak sporazum bi med drugim moral predvideti, da imajo Slovenci na Hrvaškem pravico do zaposlitve v javnih ustanovah, policiji, vojski, sodstvu in diplomaciji. Te položaje na Hrvaškem že zdaj zaseda nekaj Slovencev, vendar jih je zaradi zaposlitvenih možnosti večina zapostavila svojo slovensko pripadnost in se izrekla kot Hrvati.

Franc Strašek

Slovenci na Hrvaškem

SREČANJE Z NOVIMA SLOVENSKIMA MINISTROMA

Zunanji minister Samuel Žbogar in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš sta kmalu po prevzemu dolžnosti na pogovore v Ljubljano povabila predstavnike Slovencev iz sosednjih držav. Slovence iz Hrvaške sta sprejela 9. decembra.

Ministra je zanimal trenutni položaj Slovencev na Hrvaškem ter naša organiziranost, vključenost v družbo in predstavnštvo v različnih državnih in civilnodružbenih telesih, ki se ukvarjajo z manjšinskimi vprašanji na Hrvaškem. Predsednik in podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, Darko Šonc in Franc Strašek, sta med drugim pojasnila, da Slovenci na Hrvaškem delujejo na podlagi dveh sistemskih zakonov, in sicer zakona o društvih in ustavnega zakona o pravicah nacionalnih manjšin. Poudarila sta, da Hrvaška nacionalnih manjšin ne ločuje na avtohtone in alohtone. Vse imajo status nacionalne manjšine in enake pravice, za prijavitelne programe in projekte pa prejemajo ustrezno finančno podporo. Sta bila na sestanku 2008. Predsednica slovenskega društva Istra iz Pulja Klaudija Velimirović je poročila o dejavnosti društva v preteklem obdobju.

Na vprašanje ministra Žekša, ali občutimo izbris Slovencev iz hrvaške ustave, je Darko Šonc odgovoril, da nas je dogodek prizadel in da se je kot takšen vpisal v naš spomin, vendar pa izbris dejanskih posledic za Slovence na Hrvaškem nima. Večji problem za slovensko skupnost, ki postaja iz dneva v dan neprijetnejši, je poglobljanje nesoglasij zaradi nerešenih vprašanj med Hrvaško in Slovenijo. V tem neprijetnem političnem ozračju živimo in delujemo. Šonc je poudaril, da kljub temu ni bilo občutiti konkretnih težav ali kratenja pravic slovenski nacionalni manjšini na Hrvaškem.

Pogovor o številnih vprašanjih Slovencev na Hrvaškem je potekal v prijetnem in sproščenem ozračju in je bil obojestransko koristen.

Franc Strašek

ZAKAJ NAS VENDAR DELIJO?

Ponovno smo izkusili delitev Slovencev na Hrvaškem na »zamejske Slovence« in »Slovence po svetu«. Zakaj in kdo nas je deli na avtohtone in ostale? Kaj sploh je »avtohtonost«, ko paso se skoraj vsi Slovencev na Hrvaško od nekd priselili?

Mira Knežević iz Šibenika ter Jelka, Nadežda in spodaj podpisani iz Splita smo se 5. decembra udeležili

prvega praktičnega seminarja »Od ideje do projekta« v Slovenskem domu na Reki, ki ga je pripravil Urad za Evropo Reka. Delavnica je bila strokovno odlično pripravljena. Med predavanjem so se rojevale ideje o možnih projektih, ki bi pospeševali dejavnost slovenske skupnosti na Hrvaškem, s čimer bi prispevali h krepitvi odnosov med sosednjimi državami oziroma med Hrvaško in EU. Toda, glej ga zlomka, na koncu smo izvedeli, da v projektih, ki sploh še niso razpisani, lahko sodelujejo samo »zamejski Slovencev« oziroma njihova združenja.

Kdo nas deli? Mar Evropa? Glede na to, da Šibenik

in Split mejita z Italijo, bi bilo možno mednarodno sodelovanje med Hrvaško in Italijo. Upravičeno bi pričakovali, da bi prav Slovenci, ki živimo v županiji ob meji z BiH, najlažje prispevali k razvoju sodelovanja med Hrvaško in BiH, ko bo EU predvidela sredstva v ta namen.

Razočarani se sprašujemo, ali lahko Slovenci, živeči v manjših mestih hrvaške Istre ali drugod ob meji s Slovenijo, več prispevajo in močnejše pospešujejo gospodarska in druga sodelovanja, kot mi, ki živimo v regionalnih središčih, posebej na obali, kjer se pričakuje gospodarska rast. Po končani delavnici so med nami vrvela vprašanja:

PREMOGOVANJE NESOGLASIJ V SLOMAKU

25. februarja so se v Ljubljani sešli vsi člani Slomaka, ki so pred tem sodelovali na seji parlamentarne komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Seja je bila posvečena premagovanju nesoglasij glede zamenjave vodstva.

Slomak se je sešel prostorih Svetovnega slovenskega kongresa, na pobudo podpredsednika Jožeta Hirnoka. Osrednja tema: pobuda predsednika Sveta slovenskih organizacij Draga Štoka za zamenjavo predsednika Slomaka Rudija Pavšiča. Takoj ko je pobuda prišla v javnost in se je v medijih začela polemika, je Pavšič zamrznil svojo predsedniško funkcijo. Prepričan je, da je take pobude in probleme treba obravnavati znotraj Slomaka. Razčiščevanje v javnosti le šibi vlogo Slomaka, česar pa si nihče od članov ne želi.

Sestanek je bil čustven, vendar v okviru realne in razumne razprave. Pavšiča so podprli vsi člani, razen Štoke, ki je povedal, da za takšno podporo nima mandata organizacije, ki jo zastopa.

Kot vedno doslej, so člani le našli soglasno rešitev. Strinjali so se, da je pravilnik o delu Slomaka, ki določa rotacijo v vodstvu, treba posodobiti in ga spremeniti v duhu osnovnih izhodišč iz let 2004, ko je bil Slomak ustanovljen. To pomeni čim manj birokratskih ovir, ki bi omejevale delovanje koordinacije in njeno reprezentativnost pri zastopanju slovenske manjšine v sosednjih državah. Do naslednjega sestanka se bo pripravil novi tekst pravilnika in takrat se bo tudi odločalo o predsedniku koordinacije.

(DR)

kdo nas je povabil, zakaj smo prišli, kaj hočemo. Razburjenost se je v naslednjih dneh le poglobila in ugotovili smo, da je bila delavnica z izobraževalno vsebino koristna in da se bo podobnih delavnic v bodoče treba udeleževati. Mogoče bomo čez pet let, ko se bomo tudi sami prijavljali na razpisane projekte, prav mi v prednosti pred drugimi. Zahvaljujemo se organizatorjem delavnice in poudarjamo, da napisano ni naslovljeno nanje.

Slovenska skupnost na Hrvaškem je celota, saj živimo pod istimi pogoji. Delitev na zamejske Slovence in Slovence po svetu nas žali in je politično vprašanje.

Boštjan Matjaž Kordiš

PREMIER BORUT PAHOR PRISLUHNIL SPOROČILOM SLOVENCEV V SOSEDNJIH DRŽAVAH

25. februarja se je parlamentarna komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu sešla na nujni seji o problematiki slovenske manjšine v sosednjih državah. Udeležil se je tudi premier Borut Pahor in tako pokazal, kako velik pomen pripisuje tej temi slovenska vlada.

Seje so se udeležili tudi predstavniki slovenske skupnosti iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške, ki so poročali o trenutnem položaju. V Italiji in na Madžarskem so Slovenci zaradi krčenja vladnih sredstev v hudi finančni stiski, Slovenci iz Avstrije pa so opozorili na že znane težave z dvojezično topografijo in dvojezičnim šolstvom.

Na Hrvaškem položaj urejen

Predstavniki Slovencev na Hrvaškem je povedal, da je status slovenske manjšin na Hrvaškem urejen v skladu z ustavnim zakonom. Opozoril je, da je Slovenija enotno manjšinsko telo umetno razdelila na dva dela, ki ju obravnava drugače – enega kot zamejce in drugega kot Slovence po svetu. Opozoril je tudi, kaj se utegne zgoditi, če bosta Slovenija in Hrvaška probleme reševali s spori in prepiri. V tem primeru so bo slovenska skupnost še naprej krčila, nezaupanje med Slovenci in Hrvati se bo poglobljalo, tradicionalno sožitje krhalo, strpnost pa bo skopnela. Pokazalo se je,

da se je medsosedska politika povsem odmaknila od evropskih vrednot, ki pravijo, da dogovor in kompromis nista veleizdaja. Komisija je v sklepu podprla vlado pri njenih prizadevanjih za reševanje odprtih problemov slovenske manjšine v sosednjih državah. Vladi je tudi priporočila, da opozarja na dosledno upoštevanje zakonov, mednarodnih sporazumov in pogodb, ki urejajo položaj slovenske skupnosti. Komisija je podprla tudi vse pobude, ki gredo v smer utrjevanja vsestranskega obmejnega sodelovanja, in podprla aktivno vlogo Slovencev v sosednjih državah pri tem sodelovanju.

Darko Šonc

SVET SLOVENSKE NACIONALNE MANJŠINE MESTA ZAGREBA

Zadnja seja sveta v letu 2008 je potekala 22. decembra v Slovenskem domu. Udeležba je bila kar lepa, saj je prišlo 18 članov.

Na sestanku je predsednik sveta izčrpno poročal o uresničenih programih v minulem letu. Člane je pozval, naj se dejavnije vključijo v delovanje sveta in po svojih močeh pomagajo pri realizaciji načrtanih programov.

Svet je sprejel tudi program dela in finančni načrt za leto 2009, saj je svet proračunski porabnik. Člani so predlagali nekaj novih programov, med njimi obeleževanje dneva Rudolfa Maistra, slovesnost ob 80-letnici Slovenskega doma, program z naslovom Ljudje, ki nas povezujejo ter tesnejše povezovanje s slovenskimi manjšinskimi sveti na Hrvaškem.

(DR)

Slovenci na Hrvaškem

KOORDINACIJA NACIONALNIH MANJŠIN MESTA ZAGREB

Predsednik koordinacije Darko Šonc je 20. februarja povabil predsednike vseh manjšinskih svetov in vse predstavnike nacionalnih manjšin mesta Zagreba v Slovenski dom na druženje z županom Milanom Bandićem.

Druženje je bilo sklicano z namenom, da bi se predstavniki zagrebških nacionalnih manjšin vsaj enkrat v letu sproščeno pogovorili z županom, izmenjali mnenja o odprtih vprašanjih in se dogovorili o sodelovanju z mestnimi strukturami. Srečanja se je udeležilo vseh 17 predsednikov in predstavnikov nacionalnih manjšin. Predsednik manjšinske koordinacije se je v pozdravnem nagovoru županu zahvalil za izjemen prispevek pri uresničevanju ustavnega zakona o pravicah manjšin, predvsem ko gre za delovanje svetov. Tudi finančna pomoč mesta je pomembna, saj bi brez tega

denarja sveti težko delovali in opravljali svoje poslanstvo. Spomnil je na čas pred petimi leti, ko so se sveti ustanovljali. Takrat niti mesto niti izvoljeni manjšinski predstavniki niso vedeli, kako začeti z delom. Za pogoje delovanja se je bilo treba trdo pogajati.

Župan Milan Bandić je pohvalil delo svetov in poudaril, da je Zagreb prijazno

in odprto mesto za pripadnike manjšin. Omogoča bogato ustvarjalnost in ohranjanje prepoznavnosti in identitete pripadnikom drugih narodov.

V zelo prijetnem vzdušju ob bogato obloženi mizi se je pogovor z županom raztegnil na več kot eno uro, kar je za župana Bandića nenavadno. (RD)

SLOMAK O SKUPNEM SLOVENSKEM PROSTORU

Slovenska manjšinska koordinacija Slovak se je 16. januarja sešla v Novi Gorici. Sestanka so se udeležili še minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, državni sekretar Boris Jesih, novogoriški župan Mirko Brulc in predsednik Evropske hiše Branko Jelen.

Sestanka sta se udeležila predsednik in podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvašiem, Darko Šonc in Franc Strašek.

Skupna ugotovitev je bila, da so ustvarjeni vsi pogoji za tesnejšo povezanost slovenskega etničnega prostora in uveljavitev skupnega slovenskega kulturnega prostora, ki ga ponujamo kot kulturni, medijski, gospodarski in izobraževalni prostor. Strateški cilj Slovenije bi moral biti sistematično in celovito povezovanje slovenskih narodnih skupnosti v sosednjih državah s slovensko družbo. Slovak z zaskrbljenosti ugotavlja, da

položaj Slovencev v nekaterih sosednjih državah nazaduje. Zaščitne pogodbe se ne izvajajo v Avstriji, Italiji, Madžarski.

Pomagati tudi Slovencem na Hrvaškem

S sestanka je bilo poslano sporočilo premieru Borutu Pahorju, ministru za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjanu Žekšu, zunanjem ministru Samuelu Žbogarju in predsedniku državnozborniške komisije za odnose s Slovenci zunaj njenih meja Miru Petku.

Objavljamo del sporočila, ki se nanaša na Slovence na Hrvaškem: »Predstavniki Slovencev, ki živijo na Hrvaškem, so v ospredje postavili odkup poslovnih prostorov za potrebe slovenskih društev na Hrvaškem. Vsa slovenska društva na Hrvaškem, razen Slovenskega doma Bazovica na Reki, delujejo v najetih prostorih. Tako stanje društvom ne zagotavlja občutka varnosti. Najstarejše kulturno društvo na Hrvaškem in v Evropi, Kulturno prosvetno društvo Slovenski

dom iz Zagreba, ki nepretrgano deluje že 80 let, deluje v prostorih v lasti hrvaške vlade. Predlagamo, da slovenska vlada odobri in rezervira ustrezna finančna sredstva za odkup prostorov, ko bo to mogoče. Podoben problem imata društvi v Pulju in Splitu.

Slovenski vladi priporočamo, da prouči idejo o ustanovitvi slovenskega kulturnega centra v Zagrebu, kar bi zelo koristilo slovenski skupnosti na Hrvaškem in slovenski državi za promocijo gospodarstva in kulture ter premoščanja razlik v pogledu na posamezna vprašanja. Slovenski dom v Zagrebu je že doslej veljal za neformalno slovensko kulturno središče, stičišče Slovencev, slovensko informativno točko in prostor v katerem poteka večina slovensko obarvanih dogodkov v prestolnici. Vendar gre za delovanje po načelu prostovoljnosti in v tem smislu je bil že dosežen vrhunec. Z novo organizacijsko obliko bi morali njegovo vlogo razširiti in poglobiti.«

Franc Strašek

SLOVENSKO-HRVAŠKI ODNOSI ŠE NAPREJ V SLEPI ULICI

Slovensko-hrvaški odnosi še naprej ostajajo stabilno hladni. Ko nastaja ta tekst, se je širitveni komisar Olli Rehn z zunanjima ministroma Samuelom Žbogarjem in Gordanom Jandrakovičem v Bruslju dogovarjal o posredniški misiji Marttija Ahtisaarija. Napredka po pričakovanjih ni bilo, Slovenija vztraja pri možnosti, da bi mediacija dokončno rešila mejne težave, Hrvaška pa, da naj jih reši meddržavno sodišče v Haagu (ICJ).

Pregled dogodkov pričenjamo v začetku februarja, ko je v skladu z pridružitvenim sporazumom začela veljati popolna liberalizacija hrvaškega nepremičninskega trga za državljane EU. Precej umirjeni odzivi – ki jih premier Ivica Račan, ko je leta 2001 podpisoval pridružitveni sporazum ni doživel – so posledica vsaj štirih sprememb. Zadnji sta recesija, ki bo tuje naložbe v hrvaške obmorske nepremičnine precej zmanjšala, pa tudi nenadzorovana rast cen bolj atraktivnih objektov, ki so postali nedosegljivi celo za tujce z globljim žepom. Manjše razburjenje je posledica še dveh danosti, s katerima se je Hrvaška že sprijaznila: da ima z večino članic EU že podpisane sporazume o načelu vzajemnosti pri nakupu nepremičnin in da je večina kupcev iz tujine v zadnjem desetletju našla pot, kako prelistati slabo naoljen hrvaški pravosodni stroj. Tujci, med njimi ni bilo malo slovenskih državljanov, so pogodbe o nakupu s hrvaškimi lastniki sklepali in overjali kar v Sloveniji ali pa za »uslugo« prosili prijatelje in sorodnike s hrvaškim potnim listom. Najbolj iznajdljivi z dovolj kapitala pa so na Hrvaškem ustanavljali podjetja in nepremičnine kupovali preko njih.

Načrtovane ustavne spremembe

Hrvaška vlada je februarja ustanovila delovno skupino za izdelavo predloga ustavnih sprememb. Evropska unija je glavni vzrok za tokratne ustavne spre-

membe, saj najvišji državni akt za povezovanje države v širšo skupnost predvideva referendum, na katerem mora odločitev »za« obkrožiti več kot polovica vseh hrvaških volivcev. Ker je povsem nemogoče, da bi na referendum o vstopu Hrvaške v Unijo toliko volivcev glasovalo za, bo najbrž ta del 141. člena ustave odpravljen oziroma spremenjen. To določilo je namreč nastalo v času, ko je bil strah pred obnavljanjem Jugoslavije še precejšen, vendar današnjim razmeram v regiji in Evropi ne ustreza več. Sicer pa bodo v ustavi po napovedih določili tudi, da bo od zdaj srednje šolanje obvezno, medtem ko »vračanja« manjšin v ustavo ne omenja nihče. Res je vrnitev manjšin, med njimi slovenske in bošnjaške, predvidena s koalicijskim sporazumom, vendar brez velikih težav ne bo šlo. Delo je pred letom dni poročalo, da je takrat novo izbrani premier Ivo Sanader napovedal vrnitev slovenske manjšine v hrvaško ustavo, toda ob tem ni bilo prezrto premierovo »dopolnilo«, da bo podobno Zagreb zahteval od Ljubljane. Ker možnost, da bi Hrvatje v Sloveniji dobili podoben status kakor Madžari in Italijani, ni zelo verjetna, se ti načrti na Hrvaškem najbrž ne bodo izšli. Slovensko manjšino so iz ustave črtali leta 1997, češ da ne gre za avtohtono manjšino.

Hrvaška in BiH skupaj zoper LB

Varčevalci stare Ljubljanske banke (LB) so bili februarja na Hrvaškem znova v ospredju. O varčevalcih sta govorila hrvaški zunanji minister Jandraković in njegov bosanskohercegovski kolega Sven Alkalaj, ki sta se dogovorila za »skupno akcijo« zoper LB, ki da mora vrniti denar varčevalcem obeh držav. Oglasil se je tudi zastopnik dela varčevalcev odvetnik Milivoje Žugić, ki je Boruta Pahorja, Iva Sanaderja, Danila Türka in Stjepana Mesića pozval, naj poskrbijo, da bi se ta problem rešil v sklopu vprašanj, ki jih državi prav zdaj razrešujeta. Do današnjega dne, je zapisal Žugić, je umrlo 157 varčevalcev, ki niso dočakali rešitve tega vprašanja, še kakšnih dva tisoč pa ima majhno verjetnost, da bo za življenje videlo svoje prihranke.

Referendumski zaplet

Na Hrvaškem so pozorno spremljali zgođe in nezgođe z referendumom o vstopu Hrvaške v Nato. Zdaj že kaže,

da pobudnikom referendumu, obrobni Stranki slovenskega naroda, ne bo uspelo zbrati potrebnih 40 tisoč podpisov. »Ne glede na notranje spore zaradi tega vprašanja v Sloveniji bi bilo vse drugo, razen podpore Hrvaški ter sklenitve postopka ratifikacije in predaje protokola Washingtonu, poigravanje z vitalnimi interesi zveze Nato in s stabilnostjo JV Evrope,« je dejal Gordan Jandraković. Slovensko-hrvaški odnosi so bili sicer na dnevnem redu skoraj vsak dan. V množici izjav, pojasnil in druge politične navlake je znova poskušal biti hudomušen hrvaški predsednik Stjepan Mesić z novo primerjavo in opozorilom, »kako se lahko stvari zdijo neresne, če jih karikiramo«. Mesić je namreč govoril o izjavah, da je imela Slovenija v času SFRJ dostop do odprtega morja. Hrvaški predsednik je ob tem dejal, da je imela tak dostop tudi Srbija, saj smo bili ena državna skupnost. V tej državi, je dodal Mesić, je imela Hrvaška dostop do Avstrije in tudi mejo z njo, toda zdaj je med njima Slovenija. Po tej logiki bi Hrvaška lahko zahtevala koridor do nekdanjega soseda.

Hrvaško-slovenski pogovori

Najpomembnejša ugotovitev okrogle mize »Hrvaško-slovenski pogovori«, ki so se je v Zagrebu udeležili ugledni pravniki, politologi in zgodovinarji z obeh strani meje, je bila, da so za razmere med Slovenijo in Hrvaško krivi nesposobni in neodgovorni politiki. Okrogla miza, ki so jo organizirali Center za politološke raziskave, Evropsko gibanje Hrvaška in Znanstveni forum, je bila namenjena »odpiranju komunikacijskega prostora« med državama in predstavitvi pogledov na slovensko-hrvaške mejne in druge spore. Sledila je izjava državnega zbora o meji s Hrvaško, ki jo je izsilila SLS in na katero so nato pristale tudi druge stranke, da bi tako preprečili referendum o vstopu Hrvaške v Nato. Po pričakovanju je na Hrvaškem niso pričakali z nasmehom. Hrvaško zunanje ministrstvo jo je takoj označilo za neresnično, pravno neutemeljeno in brez kakršnega koli mednarodno-pravnega učinka. Kmalu so napovedali odgovor, opozicijski prvak

Novice iz domovine

Zoran Milanović (SDP) pa je ob tem dejal, da sabor lahko odgovori DZ, da pa to ne bi smela postati »vojna deklaracij« med parlamentoma. Sabor je nato pripravil posebno izjavo, v kateri so zavrnilo vse navedbe iz sklepa državnega zbora.

Pahor in Sanader – prvič

Dolgo pričakovani politični vrhunec se je nato na Mokricah le zgodil – srečala sta se Borut Pahor in Ivo Sanader, ki pa sta lahko le potrdila velike razlike med državama: Slovenija ostaja pri »načelni« podpori pobudi evropske komisije, naj v mejni spor poseže nobelovec Martti Ahtissari, Hrvaška pa, da naj o meji odloči ICJ. Sicer pa je slovenski premier hrvaškemu kolegu poslal precej nedvoumno sporočilo: »Če ne bo napredka pri ureditvi mejnega vprašanja med Slovenijo in Hrvaško, Slovenija ne bo umaknila zadržkov glede odpiranja in zapira-

nja pristopnih poglavij, ker je v pristopni dokumentaciji Hrvaška predložila dokumente, ki prejudicirajo določitev meje.« Hrvaški premier Sanader je na Mokrice prišel z že znanim stališčem, da Hrvaška sicer podpira vključitev evropske komisije v reševanje dvostranskega spora, predlagal pa je ponovni sestanek mejne komisije, da bi se prepričali, ali obstaja »možnost za uskladitev pravnega okvira za odhod pred meddržavno sodišče«. Vlada v Ljubljani je sicer nekaj dni pozneje slovenski del mejne komisije razpustila.

Meja in Titova štafeta

V oddaji Hrvaške televizije Otvoreno so predstavili enega najmočnejših in glavnih hrvaških »argumentov«, kje je v Istri potekala državna meja med republikama, in sicer faksimile iz Dela z dne 18. maja 1960 ob predaji Titove štafete na mostu čez Dragonjo. Gre za znani članek, ki ga pri sosedih vsake toliko časa, ko zmanjka ustreznih argumentov, uporabljajo pri utemeljevanju poteka državne meje. V članku piše, da so »hrvaški

mladinci davi prispeli s štafeto palico do mosta čez Dragonjo na meji med našo republiko in Hrvaško«. Od kdaj so časopisni članki iz obdobja socializma trden mejni argument, na Hrvaškem niso pojasnili.

Mediacija – o čem in kdaj?

Hrvaška je pobudo evropske komisije marca le sprejela, a položaj zapletla s pogojem, da sprejema vlogo posredniške skupine le v tem smislu, da oblikuje predlog sporazuma, s katerim bi razsojanje o poteku meje prepustili ICJ. Komisar za širitev je državi sicer pozval, naj ne postavljata nemogočih pogojev. Premier Sanader je izrazil pričakovanje, da se bodo takoj, ko »se bo začelo delo«, pogajanja odblokirala. Hrvaška se sicer v odgovoru evropski komisiji glede vztrajanja pri ICJ sklicuje na tri »zelo močne argumente«. Prvi je načelno soglasje, ki sta ga Sanader in Janša dosegla na Bledu. Druga sta sklep evropskega sveta iz Helsinkov (1999) in pogajalski okvir EU za pogajanja s Hrvaško (2005). Toda prvi dokument ni v ničemer povezan s Hrvaško, saj je evropski svet leta 1999 namreč pozval kandidatke (med njimi ni bilo Hrvaške), naj mejne spore rešijo v skladu z ustanovno listino OZN, v priporočilih pa kot možnost, če to ne bi bilo mogoče, predlagajo ICJ z rokom prenosa spora pred sodišče do leta 2004. Do omenjenega roka pa je Slovenija s Hrvaško že dosegla sporazum Drnovšek-Račan, ki ga je kot ustreznega priznala tudi Unija. Ta je v poročilu o napredku Hrvaške iz leta 2002 celo zapisala, da Hrvaško v prihodnjih 12 mesecih čakata še dve nerešeni mejni vprašanji, eno od teh je »ratifikacija mejnega sporazuma s Slovenijo«. Torej je dokument, na katerega se sklicuje Hrvaška, v celoti brezpredmeten. Ker evropski svet v istem dokumentu poziva kandidatke, naj mejne spore rešujejo v skladu z ustanovno listino OZN, ni odveč spomniti, da v njej OZN ponuja šest možnih rešitev spora (pogajanja, mediacijo, arbitražo, sodno reševanje ...) in držav ne napotuje neposredno na ICJ, kar želi javnost prebrati hrvaški državni vrh. Podobno je s hrvaškim pogajalskim okvirom iz leta 2005, saj v njem izrecno piše, naj država mejne spore reši v skladu z ustanovno listino OZN, pri čemer je ICJ dodan le kot možnost (»če je treba«).

Rok Kajzer in dokumentacija Dela

DR. MIRKO CUDERMAN:

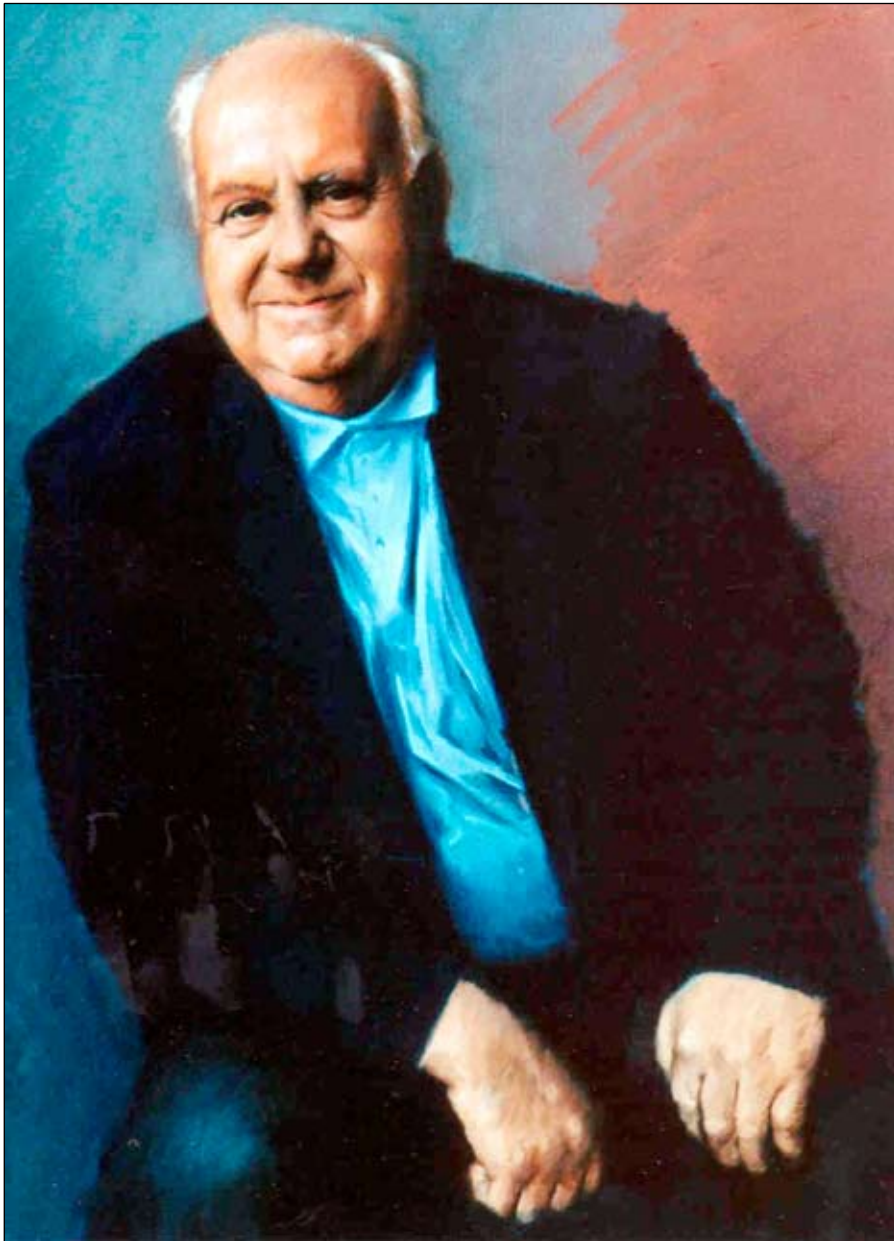
K pogovoru za Novi odmev smo tokrat povabili Mirka Cudermana, ki že vse od izida prve številke našega časopisa redno gostuje na kulturnih straneh. Mirko Cuderman, rojen leta 1930 v Tupaličah v občini Preddvor, je eden od glasbeno najbolj izobraženih Slovencev in eden od najbolj zaslužnih za umestitev slovenske glasbe v evropski prostor. Je vrhunski dirigent, zborovodja in profesor, po izobrazbi teolog in muzikolog z doktorskim naslovom.

Kako se je začela vaša glasbena pot?

- Začetki segajo v mojo mladost, ko sem v rojstni župniji v Preddvoru začel voditi cerkveni zbor. Prve izkušnje sem si torej nabiral med preprostimi ljudmi in preprostimi pevci, kar je bilo zame zelo koristno. Navsezadnje cerkveni zbor nastopa vsako nedeljo. Ko sem odšel v Ljubljano študirati teologijo, se je to sodelovanje prekinilo, vendar sem tukaj prišel v stik s stolnim proštom Francem Kimovcem, ki je v semenišču vodil zbor. Pri njem sem se učil o zborovski glasbi, kompozicijo pri Stanku Premrlu, klavir pa pri Antonu Ravniku. To je bila moja prva strokovna podlaga, prej sem bil samouk. Po končanem študiju teologije so mi rekli, da bi bilo dobro, če bi se kakšen duhovnik glasbeno izobrazil, da bi lahko nasledil Kimovca, ki je bil že v častitljivih letih. Po odločitvi za študij na Dunaju pa sem moral še leto dni čakati v Ljubljani, da so mi izdali potni list. Na Dunaj sem potem na visoki glasbeni šoli diplomiral na oddelku za cerkveno glasbo in na univerzi doktoriral leta 1960. Po vrnitvi v Ljubljano sem bil na stolnem koru najprej pomočnik, nato pa ravnatelj. Čez deset let pa se je tam moja pot končala. Nisem se namreč strinjal, da bi peli le slovenske pesmi in nič latinskih. Slovenci smo majhen narod in kar so slovenski skladatelji ustvarili v stotih letih hitro prepoješ. Zato sem šel. Več let sem služboval pri časopisu Družina, kjer sem bil upravnik za finančne zadeve.

A je bil to le predah, nikakor pa ne slovo od zborovskega petja.

MEDSEBOJNO OPLAJANJE SLOVENSKE IN HRVAŠKE KULTURE

Fotografija: Mirko Cuderman, avtor slike Tomaž Perko

- Ko sem odhajal s stolnega kora, so šli pevci z menoj. Ustanovili smo glasbeno društvo ozirom pevski zbor Consortium Musicum. Bilo je leta 1968. Ravno lani smo praznovali 40-letnico delovanja. Posvetili smo se vokalno-instrumentalni glasbi, oratorijem, kantatam, cerkvenim, posvetnim in duhovnim skladbam. Pogosto je šlo za prve izvedbe v Ljubljani. Šestkrat smo tekmovali na Naši pesmi v Mariboru in šestkrat dobili zlato nagrado.

Začetki so bili lepi, a ne čisto enostavno. To so bili časi, ko se ni dalo kar

tako izdajati plošč z duhovno vsebino. Če pa smo jih že izdali, jih nismo imeli kje prodajati. Težave so bile tudi s koncerti v cerkvi, kjer smo izvajali Bachov pasijon, Mozartov in Brahmsov requiem ter druge duhovne skladbe. Sodnik za prekrške nas je večkrat kaznoval zaradi domnevne zlorabe cerkvenega prostora v neliturgične namene. Z organistom sva plačevala kar izdatne globe. Nič ni pomagalo, ko smo dokazovali, da je cerkvena glasba ravno tako bogoslužje. Bivši ravnatelj, kanonik Snój, je pred koncertom vedno pripravil denar za soliste, za zbor

in - za sodnika za prekrške. Danes se zdi smešno, takrat pa ni bilo lahko.

Naslednja stopnica je bil Slovenski komorni zbor.

- Začelo se je s povabilom, naj prevzamem radijski zbor na RTV Ljubljana. Pravzaprav so rekli, če ga vi ne prevzimate, ga bomo pa ukinili. Zbor je bil amaterski, sestavljali so ga honorarni pevci, ki so bili ves dan v službi, potem pa so v večernih urah prihajali utrujeni na vaje. Videl sem, da tako ne gre. Večjih umetniških dosežkov preprosto ne more biti, če pevci niso spočiti. Tako je nastala zamisel o profesionalnem pevskem zboru. Za ustanovitev je posebej zaslužen Milan Stibilj, s takratne kulturne skupnosti, ki je peljal zadeve in prepričeval odgovorne. Po približno petih letih so rekli, no, pa naj bo. A prav takrat je prišlo do zamenjave oblasti in je bilo treba vse začeti na novo. Tedanja premier Peterle in minister Capuder v Demosovi vladi sta bila zamislila naklonjena in tako je leta 1991 nastal Slovenski komorni zbor, kot samostojno društvo posebnega družbenega pomena. Deset let pozneje, leta 2001 so nas priključili filharmoniji. Škoda.

Veliko in uspešno ste nastopali na Hrvaškem. Dolgo let ste gostovali na Varaždinskih baročnih večerih, nastopali ste na festivalu Sv. Marka in na Sfumatu v Zagrebu, snemali antologijo hrvaške zborovske glasbe. Prejeli ste tudi številna priznanja.

- Že dolgo let sodelujemo s profesorjem Vladimirjem Kranjčevićem. V obdobju, ko je bil ravnatelj Varaždinskih baročnih večerov nas je redno vabil, mi pa smo se vabilu radi odzvali. Sodelovanje je bilo zelo dobro in tudi umetniško uspešno. Po Kranjčevićevi zamenjavi z novim vodstvom festivala ni bilo stikov. Če bi prišlo povabilo, bi se odzvali. Kar velja tudi za vse ostale zborovske dogodke na Hrvaškem. Sodelujemo recimo na festivalu zborovskega petja v Zadru, lani smo imeli koncert v Hrvaškem glasbenem zavodu. S profesorjem Kranjčevićem smo se dogovorili o snemanju hrvaške zborovske glasbe. Zdaj snemamo že osmo ploščo. Zelo radi pridemo na Hrvaško, saj smo zelo lepo

Pogovarjali smo se

sprejeti. Dobili smo tudi visoko državno priznanje, kar je lepo. V Sloveniji nismo dobili še nobenega.

Ob spremljanju kulturnih dogodkov smo opazili, da kulturno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško usiha. Še kakšno leto ali dve nazaj je bilo drugače. Je to zaradi politike?

- Glasbeniki nismo sprti med seboj. Sodelujemo in si pomagamo, kjer se da. Res pa je, da se generacije menjajo in vse več je ljudi, ki ne cenijo dovolj medsebojnega oplajanja kulture. Pa vendar, mi še vedno dobro sodelujemo. Kot sem že dejal, snemamo še eno ploščo za antologijo hrvaške zborovske glasbe, pred kratkim smo imeli koncert v Rovinju, sam že deset let sodelujem v žiriji zadrškega festivala, kjer praviloma zmagujejo slovenski zbori. Če nas kdo povabi, smo pripravljene iti kamorkoli. Tudi mi vabimo hrvaške soliste, profesor Kranjčević je naš stalni gost. Mi te stike negujemo in mislim, da jih je glede na politične razmere treba negovati še bolj kot doslej.

Poglejte, glasbeno sodelovanje med narodoma ima globoke korenine. Količko Slovencev je ustvarjalo v Zagrebu! Gostič, Šutej, Franc! In številni drugi. Navsezadnje je bil tudi Vatroslav Lisinski po očetu Slovenec. Saj veste, rodil se je kot Ignac Fuchs, nato pa se kot narodnjak preimenoval. Tako zelo povezani smo bili! Za vse naše operne pevce

je nekoč veljalo, da ko je presešel Ljubljano, je šel v Zagreb, tam je bila večja kvaliteta. Danes je precej drugače. Tudi zagrebška opera je podobno kot ljubljanska v določeni krizi.

Omenili ste Josipa Gostiča. Njegova zvezda na Hrvaškem še močno sveti.

- V Sloveniji pa žal ne sveti. Je že tako, da je Gostič presešel slovenske zakotniške razmere. Ko je imel že kakšnih šestdeset let, je imel še zelo dober in močan glas. Operni pevci v teh letih ponavadi nehajo peti, on pa ne. Takrat so ga v Ljubljani prosili, naj v operi poje Lohengrina in Othella. Po nastopih je nek tukajšnji kritik zapisal zelo slabo kritiko, kar je Gostič grozno zameril. Celo vlogo se je naučil v slovenščini, potem pa tako... Sicer pa je na začetku glasbene poti v Ljubljani pel le kakšna štiri leta, potem pa je šel v Zagreb, kjer so ga res vzeli za svojega. Nepozabno je bilo tudi slovo. Ko so zvedeli, da ima raka, so ga še enkrat povabili v Zagreb. Pel je Trubadurja in so ga zasuli s cvetjem. Res nepozabno.

Pa ste Gostiča tudi osebno poznali? Se ga spomnite?

- Vsako leto je imel v ljubljanski stolnici koncert za šmarnice, na majniški pobožnosti. Pel je tudi leta 1960, ko sem prišel študirat v Ljubljano. Takrat sem ga spoznal. Srečevala sva se tudi veliko pozneje, ko je bil že v pokoju. Živel je

na Homcu in prihajal v Ljubljano. Kar dobro sva se poznala. Poslušal pa sem ga tudi na Dunaju, ko je z velikim uspehom pel Radamesa v Aidi, Bakhusa v Ariadni na Naksu, v Čarobni piščali. Spomnim se ene prvih izvedb Era z onega sveta v dunajski operi. Na premieri sta on in nevesta prihajala na oder, a se je nevestin konj splašil in je padla s konja. Predstava pa je šla naprej, konja so odpeljali, onadva pa sta nadaljevala peš

Marca so potekali že deseti Gostičevi dnevi, ki sodijo med trdnejše kulturne povezave med Slovenijo in Hrvaško. Sodelujemo tudi člani Slovenskega doma.

- Letos smo na Homcu peli Mozartovo mašo, na koncertu v Slovenski filharmoniji pa dela G. F. Händla in J. Haydna. Tako smo se v Consortium Musicumu spomnili 250. obletnice Händlove in 200. obletnice Haydnove smrti. Tega ni opazila nobena poklicna ustanova v Sloveniji. Žalostno.

Na Gostičeve dneve vam vsako leto prinesemo sveže številke Novega odmeva. Ga kdaj preberete?

- Seveda. To je zelo dober časopis. Res je škoda, ker v Sloveniji ni bolj znan. Treba bi bilo najti način, da bi šel naprej in da bi ga širili tudi v Sloveniji. Časopis je v prvi vrsti namenjen manjšini, vendar je kulturna kronika zelo temeljita, članki ne le hvalijo, ampak so tudi kritični.

CONSORTIUM MUSICUM

Vrhunski amaterski zbor deluje od leta 1968. Posveča se izvajanju vokalno-instrumentalne in a capella glasbe. V svoj repertoar uvršča tudi najtežje skladbe. Na vsakoletnem državnem tekmovanju Naša pesem v Mariboru je prejemal najvišja priznanja. Zbor je tudi dobitnik Gallusove plakete in Župančičeve nagrade. Poslušalstvu je v štirih desetletjih predstavil na desetine oratorijev, kantat in maš ter a capella skladb različnih stilnih obdobj, med njimi so bile številne praiizvedbe ali prve izvedbe v Sloveniji. Posnel je številne plošče in sodeloval v projektu Musica sacra Slovenica. Zbor že od ustanovitve vodi Mirko Cuderman.

SLOVENSKI KOMORNI ZBOR

Profesionalni pevski zbor je bil ustanovljen leta 1991 in od leta 1998 deluje kot samostojna organizacijska enota Slovenske filharmonije. Sestavlja ga štirideset profesionalnih komornih pevcev. Od ustanovitve dalje ga vodi Mirko Cuderman. Poslanstvo zbora so koncerti vokalno-instrumentalne in a capella glasbe, tudi s številnimi krstnimi izvedbami, sodelovanje v vokalno-instrumentalnih projektih z domačimi in tujimi orkestri ter snemanje glasbene dediščine. Trideset

zgoščenk slovenske sakralne glasbe je izšlo pod imenom Musica sacra Slovenica, v zbirki Slovenska zborovska glasba pa je kar 55 plošč. Zbor je posnel tudi štiri zgoščeneke za antologijo hrvaške zborovske glasbe 20. stoletja Izšle so pri zagrebški hiši Cantus, izid četrte je podprl tudi Slovenski dom. Leta 2002 je Slovenski komorni zbor prejel tudi porin za najboljšo izvedbo večjega ansambla na hrvaških diskografskih izdajah. Leta 2006 ga je hrvaški predsednik Stipe Mesić odlikoval z listino za poseben prispevek k uveljavitvi hrvaške glasbe in ohranjanju hrvaške glasbene dediščine. Listino je prejel kot prva tuja ustanova doslej.

NAGRADE KRONAJO USPEH

Mirku Cudermanu je leta 2007 tedanji slovenski predsednik Janez Drnovšek podelil častni znak svobode Republike Slovenije za delo na glasbenem področju ter red za zasluge za izjemni prispevek k slovenski zborovski glasbi. Hrvaški predsednik Stipe Mesić mu je leta 2001 podelil najvišje hrvaško odlikovanje na področju kulture red Danice Hrvatske z likom Marka Marulića. Mirko Cuderman je tudi dobitnik najvišjega priznanja slovenskega glavnega mesta; Župančičevo nagrado mesta Ljubljane je prejel leta 2005.

Polona Jurinić in Ilinka Todorovski

SPOMINI IN PRIČEVANJA IZGNANCEV

1941 – 1945

Gospa Štefanija naj nam pove sama, kako je preživela v izgnanstvu. Štefanija živi daleč od nas, a vendar je ena od najaktivnejših članov Krajevne organizacije DIS Zagreb. Ljuba so nam njena pisma iz Drežnice, kjer zdaj srečno živi. Želimo ji vso srečo in tudi, da nas obišče v Slovenskem domu v Zagrebu. (ASK)

KAPELICA ZA SREČNO VRNITEV

Bil je lep poletni dan, a ga solzne oči niso videle, gledale so samo nemške vojake. Izpod njihovih čelad ni bilo videti prijaznega pogleda. Slišal se je samo jok nesrečnih družin, katerih greh je bil edino to, da so bili člani majhnega slovenskega naroda, ki so ga želeli zbrisati z njegovega ozemlja.

Še nekaj ur je bilo časa pred odhodom v tujino. Še nekaj ur, da nas poberejo kot zadnje smeti, kot so nas imenovali.

Nekaj mesecev smo se skrivali po Gorjanah, a se nismo mogli skriti. Našli so nas, ker se vedno najde kakšen vohljač, ki te izda.

Naša mama, ki je tedaj imela štiriintrideset let, je rekla našemu atu, da pride hitro nazaj, on pa naj med tem varuje družino – svojega očeta, osemletno hčerko, petletnega sina in mene, staro leto in pol.

Mama je stekla v cerkev molit in prosit mater božjo za pomoč. Naenkrat se ji je zazdelo, kot da vidi nasmeh na licu kipa. To ji je dalo moč, pogum in vero, da bo dobro. Odpeljali so nas. Malo je bilo dobrega. Selili so nas iz taborišča v taborišče, leto za letom. Zelo težko je bilo. Matere so skrbele za stare in otroke, mladi in očetje pa so morali delati.

Zvečer je bilo najtežje. Domotožje je pritiskalo kot kamen. Nek tak večer je naš ata rekel lagerašem, da bo dal postaviti vaški križ, če se srečno vrnemo domov, tetin mož pa, da bo postavil kapelico.

Proti koncu vojne smo se dobili v Münchnu. Doživeli smo strahote bombardiranja. Podnevi in ponoči smo bežali v zaklonišča.

Pri nekem bombardiranju je ubilo našega starega očeta, mama pa je 29. januarja leta 1945 rodila mojega mlajšega brata, tako da smo se v enakem številu vrnili domov. Spet je bilo težko, a bili smo srečni, ker smo bili na svojem. In tudi se je uresničilo, da smo v zahvalo za vrnitev v vasi postavili kapelico.

Štefanija Maravič

IVAN MEŠTROVIČ IN SLOVENSKA UMETNOST

Januarja so v Mariboru odprli izjemno razstavo o genialnem hrvaškem kiparju svetovnega formata Ivanu Meštroviću. Širša javnost morda ne ve, kako močno je Meštrović vplival na slovensko umetnost.

Ob 125. obletnici umetnikove smrti so v mariborski univerzitetni knjižnici predstavili dragocene publikacije iz zasebne zbirke Dunje Bezjak. V sodelovanju z ustanovo Muzeji Ivana Meštrovića so razstavili tudi Meštrovićeve risbe.

Priložnostni katalog je uredila Sandra Kurnik Zupanič. Strokovni besedili o risbah in publikacijah je prispeval Dalibor Prančević.

Tesno prijateljstvo s Plečnikom

Prvi stik med Meštrovićem in slovenskimi umetniki sega v leto 1901, ko se je vpisal na dunajsko akademijo. Po zanimivem spletu okoliščin se je Meštrovićev kamniti doprski portret cesarja Franca Jožefa, ki ga je ustvaril za sprejemni izpit, znašel v stalni zbirki Muzeja Laško. Ker je Meštrovića že od začetka študija zanimala tudi arhitektura, je pogosto zahajal v Wagnerjev atelje, kjer je spoznal arhitekta Jožeta Plečnika. Med umetnikoma se je spletlo iskreno prijateljstvo, skoraj v celoti je ohranjena tudi njuna korespondenca. Oktobra leta 1902 je na Dunaj prišel Maksim Gaspari in se kmalu spoprijateljil z Meštrovićem, nekaj časa pa sta si delila tudi skromno bivališče. Iz tega obdobja izvira drugi Meštrovićev avtoportret, ki ga je na Gasparijevo priporočilo kupil dr. Sadnikar in ga še danes hranijo v Sadnikarjevi zbirki v Kamniku. Naslednje leto je nastal panslovanski klub Vesna s predsednikom Sašo Šantlom in člani, kot so Berneker, Birolla, Gaspari, Meštrović, Peruzzi, Rački, Smrekar in Tratnik. Meštrović je leta 1904 ustvaril kiparski osnutek za

spomenik slovenskemu matematiku Juriju Vegi. Leta 1908 je skupina dalmatinskih likovnikov pod vodstvom E. Vidovića v Splitu ustanovila društvo Medulić, ki so se mu pridružili še Meštrović, Rački, Krizman in drugi. Društvo se je prvič skupinsko predstavilo na razstavi v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani že leta 1909. V tem obdobju sta se Plečnik in Meštrović dogovarjala glede ustanovitve južnoslovenskega kulturnega centra, ki bi deloval v Splitu ali Dubrovniku, Meštrović pa je razmišljal tudi o ustanovitvi umetnoobrtne šole v Beogradu, ki bi jo vodil Plečnik.

Slovenski študenti in oboževalci

Najodločilnejše obdobje Meštrovićevega vpliva na slovenske likovne umetnike se je začelo leta 1922, ko je nastopil profesuro in kasneje vodil tudi specialko na zagrebški akademiji za umetnost in obrt. Tega leta se je na akademijo vpisal Peter Loboda, ki je specialko pri Meštroviću zaključil z odliko. Mojster je bil nad kipar-

Preteklost v sedanjosti

jem navdušen, zato ga je po diplomi sprejel v svoj privatni atelje kot pomočnika pri spomeniku Grgurja Ninskega za Split, projektu prvoga Indijanca z lokom (1925) za Chicago in drugih naročilih. Leta 1923 je pri Meštroviću sprejemne izpite opravil Karl Jirak, kasnejši priznani mariborski profesor likovne umetnosti. Kipar in slikar Jože Gorjup iz Kostanjevice na Krki se je na zagrebško akademijo vpisal leta 1925, kasneje pa sta ga poučevala in nanj odločilno vplivala tako Frano Kršinić kot Meštrović. Iz državne moške obrtne šole v Ljubljani je leta 1928 na zagrebško akademijo prišel Frančišek Smerdu, ki je po diplomi leta 1932 pri Meštroviću vpisal kiparsko specialko. Smerdujeva izjemna umetniška osebnost se je v obdobju do druge svetovne vojne razvijala ob močnem vplivu Kršinića na eni in Meštrovića na drugi strani. Lojze Dolinar, eden najbolj nadarjenih slovenskih likovnih umetnikov, je leta 1929 za časopis Slovenski narod izjavil, da je Meštrović zanj največji kipar na svetu. Tine Kos, ki je študiral na dunajski Akademiji, je v tridesetih letih dodobra preučil dostopne mojstrove umetnine, ki so ga navduševale. Meštrović je vplival tudi na zgodnjo arhitekturo Viktorja Sulčiča, ki je sicer živel v Buenos Airesu. Meštrovićev, ter na zgodnje portrete mariborskega kiparja Gabrijela Kolbiča.

Meštrović na slovenski tleh

V Sloveniji stojijo trije Meštrovićevi javni spomeniki v obliki bronastih odlitkov. Najstarejši je Vdova (ali mati) z otrokom, ustvarjen leta 1912. Stoji v Kostanjevici na Krki. Leta 1926 je Meštrović ustvaril Dekle (ali žensko) ob morju, ki stoji v Velenju. Najkasnejše Meštrovićevo delo v Sloveniji je Persefona iz leta 1946, nahaja se na Trgu miru v Slovenj Gradcu.

Povzeto po mariborskem dnevniku Večer

NEPOZNATA ILI ZABORAVLJENA PROŠLOST (3. DIO)

I ovom prigodom zadržat ćemo se na zapislama don Bože Milanovića. Naime, ovim izborom upoznat ćemo se s temom, koja je u današnje vrijeme „najvrućija tema“ u slovensko-hrvatskim odnosima, tj. razgraničenjem obih država u Istri. Dakle, 66. poglavlje iz knjige Moje uspomene 1900–976. don Bože Milanovića.

Hrvatska granica u sjeverozapadnoj Istri

U sjeverozapadnoj Istri nisu bile granice između Hrvatske i Slovenije posvuda točno određene, jer su već za vrijeme Austrije neka hrvatska mjesta došla pod upravu slovenskih općina. S obzirom na to pod Austrijom, a još manje pod Italijom nije bilo nikakve prepirke između jedne i druge narodnosti. U sjeverozapadnom dijelu Istre od starine stvorila je granicu Hrvata i Slovenaca dolina i rijeka Dragonja, koja utječe u more između Savudrije i Pirana. Tu je granicu priznavao, također s jezične strane, slovenski profesor S. Rutar u svojoj knjizi „Samo-svoje mesto Trst in mejna grofija Istra“. Po njegovom mišljenju bilo je hrvatskih sela i sjeverno od rijeke i doline Dragonje, ali na to se nije nitko obazirao – ni tada ni poslije.

Jednako su pisali prof. J. Ribarić u raspravi „Grupisanje jugoslavenskih dijalekata u Istri“, i Milko Kos, slovenski historičar, „O starejši slovenski kolonijalizaciji v Istri“.

Južno od rijeke Dragonje bio je i hrvatski jezik u župnim uredima, crkvama i školama. Pod Austrijom i Italijom nije bilo u pogledu toga nikakvih prigovora.

Nakon II. svjetskog rata

Međutim, kad se za vrijeme II. svjetskog rata razvilo partizansko djelovanje, počele su se u tom sjeverozapadnom dijelu Istre mijenjati narodne prilike u župama Pregara, Gradina, Topolovac i Črnice (blizu Buzeta), tako da su nakon svršetka rata ondje uvedene slovenske osnovne škole. Prostor mi ovdje ne dopušta opisivati prilike koje su dovele do toga. Mi svećenici o uopće Istrani bili smo pod Austrijom i Italijom sa Slovencima u bratskom odnosu, pa se u početku nije na to pazilo.

Poslije nas je to oneraspoložilo. Dne 25. lipnja 1948. god. poslali smo, mi istarski svećenici, u Zagreb molbu da se opet uvedu

hrvatske škole u Pregari, Gradini i Črnici i da se pridruže SR Hrvatskoj sva ona mjesta južno od rijeke Dragonje. O tome smo, mons. Dr. Ritig i ja razgovarali (dne 24.VIII. 1948.) s Krajačićem, ministrom unutrašnjih poslova u Zagrebu.

U pogledu priključenja Hrvatskoj republici bilo nam je udovoljeno. Dne 13.X. 1951. zahvalili smo se pismeno svećenik Srećko Štifanić i ja, predsjedniku vlade dr. Vladimiru Bakariću, na brizi i ostvarenju priključenja onih krajeva Hrvatskoj, i ujedno ga zamolili da se još uvedu hrvatske škole u Pregari, Gradini i Črnici. Međutim, kad se broj općina smanjivao, održana je u Gradini narodna skupština za one krajeve. Narodu je predloženo da dađe izjavu, želi li biti priključen općini Buzet, Umag ili Kopar – bez obzira na narodne granice, dapače govorilo se da se ne radi ni o promjeni jezika. Seljaci su se tada izrazili u prilog općine Kopar i to stoga što su se nadali da će se ondje moći u većem broju zaposliti. Na temelju toga, hrvatski je sabor dne 15.XII. 1955. odobrio prijedlog da se iz SR Hrvatske izdvaja osam sela (stvarno ih je bilo 25) u župama Pregara, Gradina i Topolovac.

Izdvajanje hrvatskih sela

Slovenske škole uvedene su još šest mjeseci prije odluke iz Zagreba i Beograda. Budući da je odluka iz Zagreba ovisila o odluci Savezne narodne skupštine iz Beograda, mi, istarski svećenici, (1.II. 1956.) poslali smo ondješnjem predsjedništvu potanje obrazloženu predstavku s molbom da se stara hrvatska granica u Istri ne bi promijenila. Međutim, u tome nismo uspjeli. Zato su tada župe Pregara, Gradina i dio Topolovca službeno priključene republici Sloveniji. Črnica je ipak ostala u Hrvatskoj pa je u njoj opet uvedena hrvatska škola. Kad sam kasnije (23.VI. 1960.) razgovarao u Puli s predsjednikom kotara i narodnim zastupnikom Vojkom Flegom, rekao mi je, da je naša spomenica, poslana Narodnoj skupštini u Beograd (i raznim osobama u Zagrebu) pobudila „veliki odjek“ i da je on radi nje bio pozvan u Zagreb, da o tome referira. Međutim, spomenute župe ostale su crkveno ujedinjene s hrvatskom pazinskom administraturom. Ali god. 1974. su napokon neki viši crkveni dostojanstvenici uspjeli, protiv volje istarskih svećenika, da se slovenskom biskupu u Koprnu prepusti imenovanje slovenskog svećenika u Pregari za one župe. Tada je slovenski svećenik uveo ondje i u crkvama slovenski jezik.

Odabrao Zdenko Jurinić

KULTURNA DOGAJA NJA

Tudi tokrat skromna bera slovensko-hrvaškega umetniškega sodelovanja

OB 500-LETNICI ROJSTVA MARINA DRŽIČA

- Ob petstoletnici (1508–1567) rojstva enega od največjih in verjetno najbolj kontroverznih hrvaških komediografov ter zagotovo najzanimivejšega hrvaškega dramatika v književnosti zgodnjega novega veka je izšla knjiga dostopnih prevodov komedije Dundo Maroje. Uredil jo je Luko Paljetak. Knjiga vsebuje osemnajst prevodov tega dela. V predgovoru je na kratko predstavljena zgodovina prevajanja Držiča v različne tuje jezike in razumevanja njegovih del na tujih odrih. Med danes znanimi prevodi Dunda Maroja – tiskanimi ali rokopisnimi - jih je največ v slovenščini. Trije so izšli pod naslovom Boter Andraš, prevajalci pa so bili Mirko Mahnič, ki je delo prevedel v sodobni slovenski jezik, Janez Svetokriški, avtor prevoda v stari slovenski jezik, ter Bruno Hartman, ki je prispeval zanimiv prevod v tržaško-slovenski dialekt. Leta 1997 je Andrej Arko delo prevedel pod naslovom Nunc Maroje.

Knjiga je bila v Zagrebu predstavljena 10. novembra v veliki dvorani Matice Hrvaške. Odlomek iz knjige je v slovenščini prebrala Ana Marija Paljetak.

LAIBACH V TVORNICI

- Zagrebška publika je 28. decembra spremljala nevsakdanji glasbeni dogodek – Bachove fuge prirejene z računalniškim softverjem in s podpisom kulturne slovenske skupine Laibach. Skupina se vedno predstavlja kot enotna entiteta in ne kot skupina posameznikov, zato ni bilo nič nenavadnega, ko so položaje ob računalnikih zasedli neznanci. Ta koncert je bil prvič predstavljen pred dvema letoma na Bach festu u Leipzigu

in je bil namenjen predvsem akademsko in klasično podkovani publiki. Ostalo je vprašanje, če je bilo dobro izvesti ta koncert u rokarskem klubu.

ZORAN PREDIN V HRVAŠČINI

- Svoj novi album Inventura je Zoran Predin predstavil 1. decembra v zagrebškem B.P. clubu, v navzočnosti svojega »mentorja« Arseno Dedića, in

30. januarja v Milenij Grand Hotelu v Opatiji, kjer je nastopil v okviru programa »Zvezdani zvuci Milenija«, ki ga pripravljajo Milenij hoteli in v katerem se predstavljajo največje domače in tuje glasbene zvezde. Na albumu Inventura je osem novih pesmi ter dve obdelavi – partizanska Bilećanka in Radetzky marš. Vsa besedila pesmi je Predin napisal v hrvaščini.

SLOVENSKA OBDELAVA PINK FLOYDOV

- V zagrebškem KSET-u je 13. decembra nastopila slovenska skupina Eclipse, ki jo sestavljajo fantje iz Slovenije, zaljubljeni v eno od največjih in ajpomembnejših svetovnih skupin Pink Floyd. Na koncertih poustvarjajo zvoke svojih vzornikov. V Zagrebu so odigrali trideset pesmi iz vseh obdobij Pink Floydov in je trajal dobre tri ure.

RAZSTAVI IN NAGRADA MARIJI BRAUT

- Razstava Marije Braut o Zagrebu je

bila postavljena 19. januarja v Mali galeriji otvorenog učilišta Vrbovec. Razstava Zagreb – moje mesto obsega dvajset izbranih fotografij in predstavlja sprehod Marije Braut po Zagrebu. 12. februarja je svoje fotografije pod naslovom Ništa predstavila v galeriji Cro Art Cluba v Gajevi ulici v Zagrebu.

3. decembra je bila v zagrebški stari mestni hiši umetnici dodeljena velika nagrada za življenjsko delo društva likovnih umetnikov. Marija Braut je edina predstavnik slavne zagrebške šole fotografije. Ustvarja že 40 let, začela pa je kot učenka Toša Dabca. V čast Marije Braut je godalni kvintet zagrebških solistov izvedel Mozarta. Delo kvinteta Marija Braut spremlja desetletja.

Ponosna Marija Braut se je ob podelitvi priznanja pošalila z besedami, da je bolje, da je priznanje prejela zdaj, kot posthumno.

JORDANOVI MALI FORMATI

- V galeriji Mona Lisa je Vasilije Josip Jordan decembra predstavil slike malega formata. Velikega mojstra čopiča je kritika prepoznala kot sodobnega klasika z

visoko ocenjevanim ogromnim opusom v kontekstu hrvaške in evropske likovne scene. S to razstavo je aktualiziral tezo kontinuitete in odprl razpravo o pomenu in vrednotenju formata v svojem ustvarjanju. »Lahko bi rekel, da je nagnjenje k majhnim slikam (miniaturam), globoko v meni. To sem nakazoval že s svojimi prvimi slikami. Ko to rečem, mislim na poliptih iz leta 1961 ali 1962, na katerem sem več motivov naslikal v majhnih formatih ter jih oblikoval v celoto, v eno sliko,« je dejal Jordan.

MOJSTRI ORGEL

- Ciklus Lisinski v soboto v osrednji zagrebški koncertni dvorani je posvečen

Kulturna obzorja

koncertom z orglam in orgelski glasbi. 31. januarja sta ob organistki Ljerki Očić nastopila njena stalna sodelavca Stanko Arnold (trobenta) in Branimir Slokar (trombon), pridružila pa sta se jim še Borna Šercer in Marko Mihajlović (tolkala). Ob tej priložnosti smo lahko slišali zvoke obnovljenih orgel v dvorani Lisinski.

SLOVENSKA GOSTOVANJA

- Decembra je bila v gledališču Gavella premiera predstave Jez (The weir) Conora Melkersona. Režirala je Mateja Koležnik, Borštnikova nagrajenka za uprizoritev Harrowerovih Nožev v koših. Koležnikova že več sezon z različnim uspehom režira v hrvaških gledaliških hišah (HNK v Splitu, Mala scena, HNK Zagreb in DK Gavella).

Januarja je satirično gledališče Kerempuh premierno izvedlo dramo Bertolda Brechta Švejki v drugi svetovni vojni v režiji Diega De Brea. Predstava je bila izzivalna – novo odrsko branje Brechta, v skladu z zahtevami časa, v katerem živimo.

V gledališču Fenice na Reki, na odru Zajc off, je bila decembra premiera predstave Lepotica in zver v režiji Vita Tauferja. Predstavo po motivih

pravljice Jeanne Marie Le Prince de Beaumont iz 18. stoletja in filmskega scenarija Jeana Cocteaua iz leta 1946 je Taufer obogatil s tako imenovano treš poezijo reške umetnice Jelene Tondini, imenovane J-Zlo. Tauferjeva pravljica je postavljena v zabavlaško sredino, ki je hibrid diskoklubov in turbofolk satajališč. Tipizirane like pravljice je Taufer zamenjal s tajkuni, kockarji, skorumpiranimi odvetniki in »sponzoršami«.

RETROSPEKTIVA JOSIPA RAČIČA

- Ob stoletnici slikarjeve smrti je bila 16. decembra v Moderni galeriji v Zagrebu postavljena retrospektivna razstava Josipa Račića (1885–1908). Avtor razstave je umetnostni zgodovinar Zdenko Rus, ki je slovenskega porekla (njegov oče Fran je iz Ribnice). V kratkem življenju pomembnega hrvaškega slikarja, rojenega v Horvatih pri Zagrebu, je bila pomembna prelomnica leto 1904, ko je odšel na Dunaj, od tam pa v München, kjer je obiskoval zasebno slikarsko šolo Antona Ažbeta (Dolenčice nad Poljanami pri Škofji Loki, 30.5.1962 – München, 6.7.1905).

RAZSTAVA NAGRAJENIH DEL

- V galeriji Forum v Teslini ulici v Zagrebu je bila od 3. do 20. marca na ogled razstava Najboljši slovenski dizajn vizualnih komunikacij 01/02/03. Gostovanje sta pripravila Hrvaško dizajnersko društvo in slovenska Fundacija Brumen. Predstavljena so bila dela iz prvih petih let bienala slovenskih vizualnih komunikacij, ki so prejela nagrade v osemnajstih dizajnerskih kategorijah. Na odprtju razstave je v imenu galerije spregovoril Milan Bešlić, v imenu hrvaških oblikovalcev predsednica Ira Payer, v imenu slovenske fundacije pa Ranko Novak. Navzoče je pozdravil veleposlanik Milan Orožen – Adamič.

Kulturna dogajanja spremljala

Polona Jurinić

SLOVENSKI DOGODEK LETA: RAZSTAVA IMPRESIONISTOV

Do sredine februarja je bila v Narodni galeriji v Ljubljani na ogled ena največjih razstav slovenskega impresionizma. Predstavljeni so bili biseri slovenskega slikarstva, ki so nastali v letih 1890–1920.

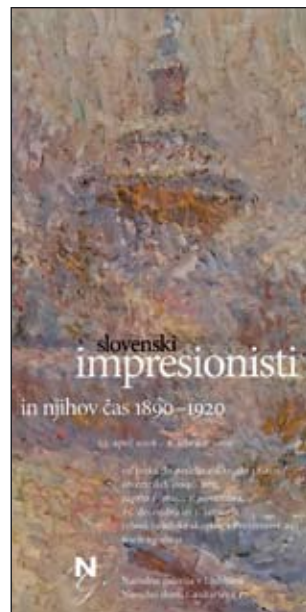
Težko zgodovinsko obdobje so z veliko borbe in ljubezni zaznamovali naši veliki slikarji: Ivan Grohar, Rihard Jakopič, Matija Jama, Matej Strnen, Anton Ažbe, Ivana Kobilca. Prvič so bila zbrana in predstavljena tudi dela iz zasebnih zbirk. Obiskovalci smo lahko videli ikone slovenskega impresionizma – Groharjevi deli Pomlad in Sejalec, Jamove Vrbe in vode, Jakopičeve Breze, Sternenov Žensk like...

Jakopič je nekoč zapisal, da pokrajina vpliva na značaj naroda in njegove umetnosti. Ivan Cankar pa je Groharjevo Pomladi opisal takole: »Tam, glej, se razprostira domovina, lepa kakor paradiz. Tam, glej, se razprostira ravan, okopana v soncu, iz zemlje same raste stotisočera luč, na drevju tam ob cesti so obviseli žarki, zlati cvetovi... Pogledala je domovina sama sebi v obraz in je zardela od radosti.«

Po trnovi poti si je slovenska nacionalna umetnost ustvarila triumf našega slikarstva.

Obsežen in organizacijsko zahteven projekt je bil največji kulturni dogodek v Sloveniji v minulem letu. Od 23. aprila lani do 15. februarja letos si je razstavo ogledalo prek 100 tisoč ljudi, kar je rekord. V Narodno galerijo je največ obiskovalcev do zdaj privabila razstava Gotika v Sloveniji, a jih je bilo kar štirikrat manj, okoli 24 tisoč.

Cveta Matko

PRIPOROČAMO IZ NAŠE KNJIŽNICE

Tudi za to številko Novega odmeva smo prelistali seznam novih knjig Slovenskega doma. Tokrat predlagamo štiri knjige: Slovenske ljudske pravljice za otroke, Seks, ljubezen in to Andreja Moroviča, Družinsko pesmarico, ki jo lahko tudi poslušate, za tise pa, ki jih zanima zgodovina Slovenije, Od Pohlinove slovnice do samostojne države Petra Vodopivca.

Slovenske ljudske pravljice

To je četrti ponatis lepe zbirke šestih pravljic za otroke, ki jo sestavljal Pas-tirček (Jože Benigar), O treh grahih (Eva Zoekševa), Zlata ptica (Matija Valjavec), O povodnem možu (Andrej Šavli), Tri botre lisičice (Milko Matičev) in Janžek Ježek (Fran Milčinski). Pravljice je bogato ilustrirala Ančka Gošnik Godec.

Neki kralj je imel na svojem vrtu prelepo jablo. Rodila je zlata jabolka, ki pa nikoli niso dozorela, kajti vsako jutro je eno manjkalo. Kralj je postavil pred jablo stražo. Noč in dan je stražila, da bi zasačila tatu. A kraljevi vojaki so se že branili hoditi na stražo, saj niso mogli ujeti tistega, ki je hodil po jabolka ... Vse pravljice se napeto nadaljujejo. Berite jih svojih vnukom.

Andrej Morovič: Seks, ljubezen in to

Andrej Morovič (rojen leta 1960) se je s tem romanom po devetih letih pisateljskega molka vrnil na literarno sceno. In to v velikem slogu. Seks, ljubezen in to se zdi glede na znana ali domnevna dejstva nekakšna avtobiografija, pa čeprav se prvoosebni pripovedovalec igra z bralčevo sodobnostjo tudi tako, da o literarnih poskusih mladega junaka ne izvemo niti besede. Avtor preleti številne postaje, vse od svetovnih metropol do Ljubljane in jadranskih plaž. Druga z drugo se prepletata obsedenost z ženskami na eni in vpetost v družbeno mnenje na drugi strani. Roman je nekakšen roadmovie, pravcati dir med kulturnimi okolji in zasukanimi posteljnimi vragolijami.

Družinska pesmarica

Družinska pesmarica prinaša izbor pesmi za člane ožje in širše družine, da lahko zapojejo ob skupnih druženjih, družinskih praznikih ali ob srečanju s prijatelji. Izbrane pesmi so zapisane v narečjih, opremljene z notno sliko in podatkom o izvoru ter razlago posameznih narečnih izrazov in izposojenk.

Uvodni del vsebuje pesmi ki opevajo dom, mater, očeta in ljubezen. Sledijo fantovske in tipične pesmi ki zaznamujejo božično-novoletni čas. Pomlad prinaša vrsto ljubezenskih pesmi, jurjevske, kresne, koledniške. Opevanje narave je v živalskih, nagajivih in hudomušnih pesmicah. Jesenski čas pa nas popelje v pesmih o trgatvi, vinu in veselju.

Pesmarico dopolnjuje zgoščenka s izbranimi zvočnimi posnetki pesmi in viž, ki se še danes ohranjajo po ustnem izročilu.

Ljudska pesem je dobrina, ki s svojo raznolikostjo odseva človeka, njegove navade, praznovanje, šege, usodo. Je živ izraz ljudi, njegovega medsebojnega druženja, sproščanja, čustvovanje in pripadnosti. V sebi skriva lepote, ki jih spoznamo, če ji prisluhnemo. Njena preprostost ni skromnost zrcali svežino in lepoto, ki lahko zadovolji tako izvajalce kot poslušalce.

Peter Vodopivec: Od Pohlinove slovnice do samostojne države

Avtor je povzel slovensko zgodovino od konca 18. stoletja do konca 20. stoletja, časovna mejnika pa sta Pohlinova slovnica in slovenska država. Ne gre za zgodovino Slovenije ali slovenskega naroda, temveč za zgodovino ljudi, ki

so se najprej posamično in od začetka druge polovice 19. stoletja v vse večjem številu čutili in označevali za Slovence. Slovenija vse do leta 1945 ni bila posebna politična in upravna enota, Slovenci pa so bili vso svojo zgodovino preveč razdeljeni, da bi bili celovit kolektiv z eno samo in povsod enako zgodovinsko usodo.

Obdobje do druge svetovne vojne je opisano bolj strnjeno, dogodki od začetka druge svetovne vojne do slovenske osamosvojitve, ki s svojimi posledicami neposredno zaznamujejo tudi naš čas, pa so predstavljeni obširneje. Bosonogi avguštinec Marko Pohlin je leta 1768 v Ljubljani izdal Krajsko gramatiko. Ogorčeno je zavračal tujce in izobražene sonarodnjake, ker da zaničujejo kranjski jezik. Spodbujal je k večji samozavesti pri uporabi slovenščine in v jeziku odkrival vez, ki je slovensko govoreče Krajnce razlikovala od nemško govorečih prebivalcev. Z izidom Krajske gramatike se je pri Slovencih začelo narodno prebujanje ali narodni preporod. Njemu so sledili drugi pisci slovnice, pesmaric, šolskih knjig in priročnikov za kmeta ter prevajali Sveto pismo: Blaž Kumerdej (1738–1805), Giovanni Antonio Scopolo (1723–88), Baltazar Harquet (1740–1815), Martin Kuralt 1757–1845), Jurij Japelj (1744–1807), Jurij Vega (1754–1802), Valentin Vodnik (1758–1819), Janez Žiga Valetnin Popovič (1705–74), Ožbalt Gutsman (1727–90), Žiga Zois (1747–1819), Jernej Kopitar (1780–1844), Janez Krsnik Novak (1756–1833), Anton Tomaž Linhart in Anton Feliks Dev (redovno ime Janez Dumascen).

Izbrala Polona Jurinič

Kulturna obzorja

JUBILEJNI DESETI GOSTIČEVI DNEVI

Umetniški dogodki ob obletnici rojstva tenorista Jožeta Gostiča so se odvijali od 1. do 8. marca med Homcem, Domžalami, Ljubljano, Zagrebom in Mariborom. Z Gostičevimi dnevi ohranjamo spomin na našega rojaka, svetovno znanega opernega pevca.

Desete Gostičeve dneve so pripravili Kulturno društvo Jože Gostič iz Homca, Društvo prijateljev zagrebške Opere, Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb, Občina Domžale, Opera HNK Zagreb, Slovenska filharmonija v Ljubljani in SNG Maribor.

V Gostičevem rojstnem Homcu

Tradicionalna spominska maša je bila 1. marca v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu. Svečano Mozartovo mašo je pel Slovenski komorni zbor pod vodstvom Mirka Cudermana. Na grob Josipa Gostiča smo položili venec in prižgali sveče. Popoldne je bila v kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah odprta razstava v spomin Jožetu Gostiču, ki nas je popeljala skozi enajstletno druženje na prireditvah v umetnikov spomin. Razstavo je odprla domžalska podžupanja Andreja Pogačnik Jarc, o Gostiču in vsakoletnih srečanjih pa je spregovoril Janez Marolt. Sledil je tradicionalni koncert opernih arij solistov iz Ljubljane in Zagreba. Iz Hrvaške so nastopili sopranistka Kristina Anđelka Đopar, tenorist Domagoj Dorotić, basbaritonist Marko Mimica in basist Luciano Batinić, iz Slovenije pa sopranistki Rebeka Radovan in Barbara Sorč ter baritonist Slavko Savinšek.

V kraju Gostičevega razcveta

Spominska sveta maša je bila darovana tudi v Zagrebu, in sicer 5. marca v cerkvi Sv. Marka. Mašo našega Franja Serafina

Vilharja je pel oratorijski zbor Cantores Sancti Marci pod vodstvom maestra Tomislava Facinija. Pred mašo smo se zbrali ob Gostičevi spominski plošči v Vitezovičevi ulici. Naslednji dan je bila v predverju HNK odprta razstava z naslovom Josip Gostič – ob 10. obletnici Gostičevih dni. Številne ljubitelje opere, Gostičeve častilce in ugledne predstavnike hrvaškega kulturnega življenja je v imenu Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, ki je organiziral razstavo, pozdravil predsednik Darko Šonc. Razstavo je odprl slovenski veleposlanik Milan Orožen Adamič. O Gostičevem ustvarjanju in jubilejni prireditvi je spregovorila avtorica razstave Marija Barbieri. Večina navzočih je po odprtju enkratne razstave spremljala upri-

zoritev Verdijevega Rigoletta. Nastopili so solisti, zbor in orkester Opere HNK Zagreb. Posebno navdušen je bil baritonist Željko Lučić v naslovni vlogi. Umetnik je učenec

slavne Biserke Cvejić in žanje velike uspehe po svetu.

Slovesno tudi v Ljubljani in Mariboru

V Ljubljani je 7. marca Slovenska filharmonija pripravila koncert, na katerem sta nastopila zbor in orkester Consortium musicum pod vodstvom Mirka Cudermana. Na sporedu so bila dela F. Haendla in J. Haydna. Solisti so bili Theresa Plut, Elena Dobravec in Rok Bavčar, organist pa Gregor Klemenčič. Jubilejni Gostičevi dnevi so se končali v SNG Maribor s priljubljeno Verdijevo opero Traviata. To je zelo bogata in odlična produkcija mariborske Opere, a žal s tujimi solisti.

Polona Jurinić

SLOVENSKO-HRVAŠKO PRIJATELJSTVO NA EVROSONGU

Na 54. pesmi Eurovizije maja v Moskvi bo Slovenijo predstavljal godalni kvartet Quartissimo z gostujočo pevko Martino Majerle iz Opatije. Tudi avtor pesmi Love Symphony Andrej Babić prihaja iz Hrvaške. Aranžma je prispeval Aleksandar Valenčić.

»Pesem je polna energije, z njo bom med ljudmi širila ljubezen in prijateljstvo,« je v začetku februarja po zmagi na Emi, slovenskem izboru za pesem Eurovizije, izjavila Martina Majerle. Povedala je še, da pesem posveča svojemu dedku, ki je Slovenec.

28-letna Opatijka je kot spremljevalna vokalistka že nekajkrat pela na Emi, leta 2007 pa je na Eurosongu spremljala Alenko Gotar, ki je Slovenijo predstavljala s pesmijo Cvet z juga. Tudi to pesem je prispeval Rečan Andrej Babić.

Tako Martina kot Andrej sta priznana hrvaška glasbenika. Andrej je med drugim avtor štirih pesmi, ki so tekmo-

vale na Dori, petkrat je sodeloval na Emi, njegove pesmi pa so tekmovali tudi na srbskem, bosansko-hercegovskem in portugalskem izboru za pesem Eurovizije. Martina je sodelovala s Putokazi in Massimovo ekipo, je tudi članica dueta Atmospheric, ki je med drugim priredila legendarno pesem Arsena Dedića Ono sve što znaš o meni.

Godialni kvartet Quartissimo sestavljajo Luka Dukarić, Samo Dervišič, Žiga Cerar in Matjaž Bogataj, vsi člani Slovenske filharmonije.

Ko bodo maja skupaj z Martino stopili na moskovski oder Eurosonga – jim bomo močno držali pesti!

(PJ)

SILVIN JERMAN:

INTERVJU

Gospod Janez Sardenko, dolgoletni upokojenec in vdovec, je spoštovani meščan svojega mesta. Ko je bil aktiven, je veliko prispeval k družabnemu življenju mesta. Mlajša generacija ne ve dosti o njemu. Zato se je urednik mestnega časopisa Vsevednost ob Sardenkovi 80-letnici odločil, da k njemu pošlje mlado novinarko, ambiciozno, polno optimizma in željno napredovanja, gospodično Bonifacijo. Namenila se je narediti intervju, ki je poseben pogovor, ko intervjuvar, v našem primeru intervjuvarka Bonifacija, postavlja intervjuvancu vsa mogoča vprašanja, v našem primeru intervjuiranem gospodu Janezu Sardenku, ta pa mora na vprašanja odgovarjati.

Gospod Janez Sardenko stanuje v četrtem nadstropju hiše brez dvigala. Četrto nadstropje je dozidano nad tretje, brez polnadstropnega presledka, stopnice naravnost gor in dobra dva centimetra višje od normalne višine. Zadihana na takem stopnišču pride gospodična Bonifacija do stanovanjskih vrat gospoda Janeza Sardenka - cin, cin, tok, tok. Gospod Janez Sardenko odpre vrata, gospodična Bonifacija se predstavi in pojasni razlog svojega obiska. Gospod Sardenko jo ljubeznivo sprejme, saj ga je o tem že obvestil urednik Vsevednosti.

Bonifacija: Gospod Janez Sardenko, saj ne bom dolgo, samo tri ali štiri vprašanja

Sardenko: Prav, kar začnimo

Bonifacija: Prvo vprašanje: gospod Janez Sardenko, ali ste se rodili, kje ste rodili, ali ste se rodili pred poroko svojih staršev ali po njej, kako ste se rodili, kot navaden meščan ali plemiškega rodu in zakaj ste se rodili?

Sardenko: Gospodična Bonifacija, rekla ste do štiri vprašanja, pa jih je že v tem prvem vprašanju že kar pet. No, prav. Menim, da sem se rodil, zato se pogovarjava. Rodil sem se v mestu, kjer živim. Rodil sem se sedem mesecev po poroki staršev. Takoj sem bil čudežen otrok, za nedonošenčka sem bil zelo napreden, imel sem 4 kilograme 85 dekagramov, v dolžino sem meril 53 centimetrov in 3 milimetre. Kaj to pomeni, ali sem plemiškega rodu?

Bonifacija: Ali ste rojeni s carskim rezom ali navadno.

Sardenko: A tako. Sem čisti plebejec, zlezal sem z glavo naprej in sem tulil, skupaj z mamico. Kot vsi novorojenčki sem ugledal beli svet in se jokal. Mama je že grozila "naj si ne mislim, da bom imel bratca ali sestrico", na očeta pa je vpila, "naj ne razmišljaj

o plodnih ali neplodnih dnevih, da pridejo v poštev samo zaščitna sredstva". Zakaj sem se rodil, bi morali vprašati starše, ki jih na žalost več ni. Mogoče zaradi slučajnega ljubezenskega dogodka in nepredvidljivosti, morda zaradi naraščanja prebivalstva. Ne vem. Glede na to, kaj je vpila mati, je verjetno tisto prvo!

Bonifacija: Drugo vprašanje, gospod Janez Sardenko. Ali ste se šolali, če ste se, kakšne šole ste končali, kakšen je vaš poklic oziroma naziv, ali ste pismeni?

Sardenko: Šolal sem se in končal osnovno šolo, srednjo šolo in ekonomsko fakulteto. Moj naziv je čisto navadni diplomirani ekonomist. Doktorirati nisem hotel, ker bi mi dipl. ek. zamenjali z dr. ek., in če bi kak porednej zbrisal piko pri dr., bi bil moj naziv drek Janez Sardenko. Za pismenost velja - znam brati in celo zelo lepo pisati pisane črke, kot smo se nekoč učili že v osnovni šoli. Če gre črtica pri črki gor, takrat se piše tanko, če se piše na dol, potem se piše debelo. Izjema je črka z - ko se zgornja kljukica poveže z dolnjo. Ta črtica se piše tanko in obratno.

Gospodična Bonifacija, vprašanje, ali sem pismen, me je na začetku malo zmedlo. Ko sem malo pomislil, sem prišel do sklepa, da sem moderno nepismen. Namreč z računalnikom se ne tikava, niti ne vikava, temveč ga onikam. V tisto klikanje in igranje z miško se nič ne razumem. Če kaj takega potrebujem, prosim svojega vnučka, da mi napiše, čeprav še ne gre v šolo in po naše ne zna pisati.

Bonifacija: No, še tretje vprašanje. Ali ste se po končanih šolah zaposlili, zakaj ste se zaposlili, ali ste pred stalno zaposlitvijo imeli pripravništvo, če ste, kako dolgo in ali se spomnite svojega mentorja, ali ste menjali zaposlitve, kolikokrat ste bili zadovoljni z delovnimi mesti, kakšen je bil vaš odnos s šefom, ste vi bili šef in kakšen je bil vaš odnos s podrejenimi kolegi, kdaj ste se upokojili, zakaj ste se upokojili, po sili zakona ali zaradi invalidnosti, imata kakšne konjičke, če jih imata, kdaj in kako se z njimi ukvarjate?

Gospod Janez Sardenko je odgovarjal, odgovarjal in odgovarjal, kar se le da natančno, čeprav je bil že utrujen, zmešan in ga je že začela grabiti nervoza.

Bonifacija: na koncu še zadnje, četrto vprašanje. Ali mislite umreti, zakaj mislite umreti, kako mislite umreti, boste imeli navaden, tihi pogreb, ali z žalostnim petjem, glasbo in govori, z duhovnikom ali brez duhovnika, ali se boste dali upepeliti, če verjamete v reinkarnacijo, kaj bi radi bili

- zopet človek ali raje kakšna žival: medved, bik, lev, kakšna ribica, mogoče zlata ribica, ali pa žuželka?

Sardenko: Kako mislim umreti, ne vem, ali sploh mislim umreti pa... gospodična Bonifacija, saj vendar veste, da to ni odvisno niti od mene niti od vas. Govorili so mi, da sem se rodil, ko je bil velik sneg, s temperaturo globoko pod nulo. Zato se bom dal upepeliti. Če sem že na svet prišel po hladnem, naj vsaj s tega sveta odidem po toplem. Če bom reinkarniran, bi se gospodična Bonifacija, rad zavlekel pod vašo obleko. (Bonifacija: Ampak gospod Janez Sardenko!) Bi se zavlekel v vaš modrček, uščipnil in ugriznil eno pa drugo dojko, se spustil po stezici med njimi v spodnje hlačke. Pa ne v tangice, v prave, da me stisnejo na levo in desno stran zadnjice in jih ugriznem in uščipnem. Preselil bi se na sprednjo stran, grizljal in se zabodel v popek, se malo zgubil v gozdičku. (Sardenko je govoril tako strastno, da je Bonifacija začela že stokati: Sardenko, Janez, Janezek) Potem bi se zavlekel v eno nogavico, pa v drugo, vse do nožnega palca in ga ugriznil. Za vas, gospodična Bonifacija, bi bil po reinkarnaciji rad - bolha.

Gospodična Bonifacija se je predramila iz vznesenosti, kot bi jo nekdo polil z mrzlo vodo. Na hitro je pospravila svoje papirje v torbo in brez pozdrava zdrvela iz stanovanja gospoda Janeza Sardenka. Bil je zaskrbljen zanjo, saj bi se s 5-6 centimetrskimi petami zlahka spotaknila na stopnišču. Oddahnil si je, ko je slišal, da so se zaloputnila hišna vrata. Razburjeni Sardenko je odkorakal do svoje hišne apoteke in začel brskati po škatlicah in ploščicah s tabletami, da bi med tabletami proti glavobolu, zobobolu, napihjenosti, zgagi, išiasu in lumbagu, pospeševanju krvnega obtoka in proti pritisku končno le našel normalbel 10 mg - najmočnejšo tableto za umiritev živcev med nekoč Kajfeževimi apaurini. Ko je popil tableto, ga je prešinilo, da je med brskanjem opazil simpatično tableto čokoladne barve persen (blago sredstvo za živce). Spil je še to tabletko, ki ga je spomnila na Kraš expres. Hitro si je v mikrovalovki pripravil skodelico Kraš expresa, saj na čudni škatli piše "za miren sen".

Oblekel si je pižamo iz kitajskega blaga brez svinčevih barv. V tej se je počutil najbolj prijetno. Ulegel se je v posteljo in zasmrčal. No, ne za dolgo. Razburjeno je sedel, pot mu je tekel po čelu, po nosu, v ušesa, oči so mu bile zlepljene od potu, le s težavo jih je odprl in se predramil.

Gospod Janez Sardenko je imel nočno moro. Sanjal je - intervju!

Za vsakogar nekaj

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI SPOMLADANSKE ENOLONČNICE

Enolončnice so priljubljena in razširjena jed, ki jo pozna ves svet. V slovenski narodni kuhinji so denimo znamenite primorske mineštre.

Od kod ime enolončnica? Gre za eno jed, ki vsebuje vse sestavine, potrebne za en obrok, in ki se ponavadi kuha v enem loncu. Enolončnica mora biti sestavljena tako, da lahko nadomesti celotno kosilo. V njej naj bi bili meso, zelenjava, maščobe in živil z ogljikovimi hidrati (krompir, testenine, riž). Če sta v enolončnici le meso in krompir, moramo zraven ponuditi sezonsko solato ali sadje. Poleti, ko je veliko zelenjave, pripravljamo enolončnice brez mesa, zato poskrbimo, da je živalskih beljakovin (mleko, sir, klobase...) dovolj pri drugih dnevnih obrokih. Enolončnice lahko sestavite po lastni domišljiji in okusu, pomembno pa je upoštevati nekaj pravil.

Vedno izberite živila, ki se približno enako dolgo kuhajo. Živila, ki se kuhajo krajši čas, dodajte pozneje, živila z daljšim časom kuhanja (sušeno meso, rebra, pršut...) pa poprej pokuhajte. Enolončnice brez mesa lahko malo bolj zabelimo, denimo z oljnim oljem ali smetano. Paradižnik vedno dodamo malo pozneje, ko je krompir že mehak, sicer se ne skuha do mehkega. Enolončnice so lahko goste ali redkejšje, blage ali pekoče. Pomembno je, da so okusne in primerne za goste. K enolončnicam navadno ponudimo dober kruh in sezonski desert.

Enolončnica iz spomladanskih dobrot

Mlado čebulo, regrat, čemaž (divji česen), mlado špinačo, zeleno in peteršilj operemo in na drobno narežemo. Korenček in mlado kolerabo, lahko pa tudi en kuhan krompir, narežemo na zelo majhne koščke. Količine določite po vašem okusu. Vse sestavine stresemo v lonec z precejeno in vročo govejo juho ali pa juho iz jušne kocke. V pokritem loncu naj vre okrog 5 minut. Pred serviranjem po okusu popramo in solimo. Lahko obogatimo s stepenim jajcem in smetano, da se jed bolj zgosti.

Piščančja enolončnica s stročjim fižolom (mednaslov) Potrebujemo: ? piščanca, 1 kg stročjega fižola, čebulo, 2 korenčka, ? kg krompirja, strok česna, lovorov list, peteršilj, majaron, sol, poper, smetano, maslo ali olje.

Priprava: na maščobi pražimo seseklano čebulo, da malo zarumeni, dodamo na koščke narezanega piščanca, krompir, korenček, česen, lovorov list, majaron in malo posolimo. Malo popražimo, nato dodamo narezani stročji fižol, zalijemo z vodo ali juho in kuhamo do mehkega. Pri koncu dodamo še sesekljan peteršilj, poper, sol po okusu in smetano.

Spomladanska mineštra

Potrebujemo: 2 kg izluščenega graha (grašak), 10 dag riža, korenček, zeleno, cvetačo, peteršilj, zelje, 4 paradižnike

ali pločevinko pelatov, 15 dag prekajene slanine (pancete), čebulo, česen, sol, poper, timijan.

Priprava: Na kocke narezano slanino pražimo skupaj z drobno seseklano čebulo. Še preden zarumeni, dodamo na drobno narezano zelenjavo, tudi grah. Zalijemo z juho ali vodo in pustimo, da se počasi kuha. Ko je na pol kuhano, dodamo riž ter olupljene in zmiksane paradižnike. Kuhani mineštri izboljšamo okus z dodatkom pešte (žlica oljčnega olja, strt česen in timijan) in parmezanom. K mineštram se odlično prilega opečen kruh: kruh narežemo na rezine, jih pomažemo z raztopljenim maslom, potresemo z naribanim sirom in jih za nekaj minut damo v vročo pečico, da se sir stopi in zapeče. Rezine serviramo še vroče (da bi ostale vroče jih zavijte v servieto)!

Dober češnjev puding

Potrebujemo: 1 kg očiščenih češenj, limonino lupinico, sladkor po okusu, malo limoninega soka, 2 zavitka vaniljevega pudinga.

Priprava: Očiščene češnje na pol skuhamo v majhni količini vode s sladkorjem in limonino lupinico za okus. Kompot

razredčimo, da dobimo liter tekočine. Zavremo in zakuhamo razmešan puding, dodamo malo limoninega soka. Puding zlijemo v veliko skledo ali majhne skodelice in postavimo na hladno. Ohlajen in strnjen puding serviramo s stepeno smetano, lahko tudi s sladoledom.

Ivanka Nikčević

SOL NI LE POMEMBNO ŽIVILO

Sol je lahko tudi koristen pripomoček.

Pri peki olje ali druga maščoba v ponvi ne bo špricala, če damo v ponev najprej malo soli in šele nato maščobo.

Posušeno zelenjavo boste obvarovali pred paraziti, če boste v posodo, kjer hranite zelenjavo, dodali žlico soli.

Pik ose ali obada bo manj boleč in oteklina zelo majhna, če mesto pika premažete z debelim slojem soli in vode.

Likalno ploskev na likalniku boste zlahka očistili z vlažno laneno krpo in soljo. Madeže od vina premažite s soljo in pustite stati 24 ur. Potem odstranite sol, sperite z mrzlo vodo in šele nato normalno operite.

Lonec z vročo hrano bo hitro ohlajen, če ga postavite v večjo posodo z mrzlo vodo in pestjo soli.

Mastni lonec ali posodo, v kateri je zagorela hrana, boste lažje oprali, če ga boste najprej zdrgnili s časopisnim papirjem in pestjo soli.

HORMONSKESPREMEMBE V MENOPAVZI

Menopavza ni bolezen, marveč je normalno fiziološko obdobje v življenju ženske. V povprečju se začne okrog petdesetega leta, vendar je odvisno od rase, podnebja in dednosti.

Menopavza je čas, ko ženska ne more več roditi otrok – estrogeni se zmanjšajo, preneha menstruacija. Danes je ženska pri petdesetih še mlada in to mladost lahko z različnimi sredstvi tudi ohranja. Zdravljenje s hormoni ni vedno nujno. Lahko pa ženski pomaga prebroditi meno in ji podaljša mladost. Prehrana z veliko hranljivimi snovmi pomaga, da se bo obvarovala pred osteoporozo, okvarami srca in ožilja, rakom, pa tudi pred debelostjo. Tako bo ženska ostala še naprej mlada in zdrava. Moramo upoštevati,

da kajenje pospeši začetek menopavze za najmanj dve leti.

Težave v menopavzi

Vročinski valovi »valunge«, suhe sluznice, bolj suha in predčasno postarana koža, zmanjšanje gostote in krhkost kosti, poškodbe arterij, zaradi katerih se lahko razvijejo bolezni srca in ožilja (infarkt), depresije, nervoja, včasih se ženska zredi.

Številne težave je mogoče blažiti s spremenjenimi prehrabnimi navadami. Priporočajo se vitamina C in E, beta karoten, selen, cink, polifenoli in kalcij, ki bi ga morala ženska zaužiti od 1200 do 1500 mg.

Priporočljiva so naslednja živila: peteršilj, kivi, limone, brokoli, zelenjava, sadje (bogati z vitaminom C), olje pšeničnih kalčkov, koruzno, sončnično in orehovo olje

(vitamin E), regrat, kuhana špinača, paradižnik in vse barvito sadje in zelenjava (beta karoten), ribe, meso, perutnina, ostrige, žita s celim zrnjem (selen), sezamova semena, pivski kvas, jetra, leča, fižol (cink), rdeče vino, čokolada z veliko kakava, pravi čaj (polifenoli), sir (kalcij). Pomembno je, vedeti, da se kalcij izgublja zaradi uživanja alkohola in pretiranih količin prave kave.

Kaj pa hormonsko zdravljenje?

Samo z zdravljenjem z naravnima hormonoma – estrogenom in progesteronom – lahko podaljšamo biološko ravnotežje. S tem predvsem pomagamo naravi, da lahko nadaljuje svojo pot. Ginekolog dr. David Elia piše: Ni ženske, ki bi slabo prenašala hormonsko zdravljenje – so samo slabo izbrane hormonske terapije. Zdravniki prepogosto predpišejo standardno zdravljenje, ne da bi upoštevali individualno občutljivost vsake ženske.

Vsako zdravljenje mora biti prilagojeno osebi.

Zaradi manj hormonov so ženske veliko bolj občutljive na stres, pogosta so tudi depresivna stanja. Pri prehrani je treba paziti, da organizem dobi dovolj magnezija, ker ta zmanjšuje preobčutljivost ženske na dogajanja v njeni okolici. Dober nasvet je

tudi: opustite dvigala in pojdite peš po stopnicah, Čim več peščajte - vsaj pol ure na dan. Med dopustom – namesto da lenarite na ležalniku – broдите po vodi ob obali. Pojdite peš na izlet, peljite se s kolesom ali odidite v hribe. Telovadite in plavajte!

Pa da ne bodo moški preveč ubogi, če bodo imeli doma ženo v klimakteriju in otroka v puberteti!

Po Montignacovi metodi povzela **Cveta Matko**

KLARA ŽEL: NAJ PESEM ŽIVI

Ta naša dežela je rada vesela. Svoje le žive dni na čas pusti skrbi.

Ko se zmračí, pesem zadoni, petju konca ni vse do polnoči.

Pesem vse govori. Ves svet naj zbudi. Oznanja nam mir, pozabimo prepír.

Naučijmo se zdaj, veselja ne bo nazaj. Vabimo vse okrog nas, da krajši bo čas.

Je kratko življenje, z njim tudi trpljenje. Naj pesem doni in večno živi

PREGOVORI

*Človekove nadloge te dosežejo, če se še tako skriješ.
Ko oblak izgine, navadno pride jasen dan.
Bogastvo služi modrim, vlada bedaku.
Biti zadovoljen s svojim je največje, najzanesljivejše bogastvo.
Težko je varovati veliko bogastvo.
Ni dobro ponašati se s tujim imetjem – bolje je živeti z lastnim.
Enega vklenejo časti - drugega bogastvo.
Revež ima brezskrbno srce.
Častno ime je dediščina.
Ko hrepeniš po jutrišnjem - izgubiš današnji dan.
Vse kar vidiš, mine skupaj s časom.
Izkoristi čas!*

Zbrala Cveta Matko

ODMEV

Novi odmev izdaja
Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba s pomočjo Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Urada Vlade

Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cveta Matko, Franc Strašek, Darko Šonc**.

Pregled, priprava in oprema besedil: **Ilinka Todorovski**. Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **Intergrafika**, Bistranska 19, Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov.

Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom**, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb; slovenski-dom@zg.t-com.hr, http://slovinci.hr

Dobrodošli v Termah Krka

Terme Dolenjske Toplice

Termalni izviri in slikovita ter z vinogradi porasla dolina reke Krke že stoletja privabljajo številne goste v enega najstarejših in cenjenih slovenskih zdravilišč. Z dolgoletno tradicijo zdraviliškega turizma in odličnimi sprostitevniimi programi so Terme Dolenjske Toplice priljubljeni center dobrega počutja in aktivnih počitnic za različne generacije.

Pomladni tedni (13.4.-30.6.2009)

- dobrodošlica
- 2x, 3x ali 5x polpenzion v dvoposteljni sobi v Hotelu Vital/Kristal**** ali v novem Hotelu Balnea**** superior
- kopanje v termalnih bazenih v Hotelu Vital in v Wellness centru Balnea
- nočno kopanje v Wellness centru Balnea v petek ali soboto (do 23. ure)
- 1x vstop v Oazo – svet savn (med tednom)
- masaža aromaterapija - razstrupljanje (45 min.)
- uporaba kopalnega plašča in copat
- Aqua Fit in hidrogimnastika
- bogat animacijski program
- uporaba fitnesa in možnost svetovanja osebnega trenerja

	2 dni	3 dni	5 dni
Hotel Kristal****/Vital****	168,40 EUR	221,70 EUR	282,15 EUR
NOVI Hotel Balnea**** superior	183,60 EUR	243,36 EUR	316,35 EUR

Tel.: 00 386 7 39 19 400, booking.dolenjske@terme-krka.si, www.terme-krka.si

Terme Šmarješke Toplice

Sredi dolenjskih gričev se ob zdravilni termalni vodi nahaja eno najsodobnejših slovenskih termalnih zdravilišč, kjer poskrbijo za vaše telo in dušo. Terme Šmarješke Toplice so poznane po programih za krepitev zdravja, kot sta zdravo hujšanje in razstrupljanje, rehabilitaciji bolezni srca in ožilja ter številnih možnostih za aktivne pohodniške ali kolesarske počitnice.

FIT v pomlad (1.4.-30.6.2009)

- 2x, 3x ali 5x polpenzion v dvoposteljni sobi Hotela Šmarjeta****
- kopanje v termalnih bazenih (32°C)
- vsakodnevna vodna aerobika
- 2x prost vstop v svet savn do treh ur (finska, turška, rimska, parna, zeliščna)
- nordijska hoja z inštruktorjem
- 1x polovična klasična ročna masaža (20 min)
- 1x termalna masažna kopel (20 min)
- petkovo nočno kopanje s penino
- sobotni ples z živo glasbo
- bogat športno-zabavni dodatni program

	2 dni	3 dni	5 dni
Hotel Šmarjeta****	161,30 EUR	213,79 EUR	301,05 EUR

Tel.: 00 386 7 38 43 400, booking.smarjeske@terme-krka.si, www.terme-krka.si

Otroški popusti: otroci do 4. leta v sobi z dvema odraslima oseba – gratis.
Otroci od 4. do 12. leta v sobi z dvema odraslima – 50 % popust.